

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**EZOP MASALLARININ DİNLEDİĞİNİ ANLAMA
BAŞARISINA ETKİSİ**

Ayşe BİLGİÇ YILDIZ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Behsat SAVAŞ

Burdur, 2019

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

EZOP MASALLARININ DİNLEDİĞİNİ ANLAMA
BAŞARISINA ETKİSİ

Ayşe BİLGİÇ YILDIZ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Behsat SAVAŞ

Burdur, 2019

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY
FORMU

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 11.04.2019 tarih ve 2019-282/8 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından **10.05.2019** tarihinde tez savunma sınavı yapılan **Ayşe BİLGİÇ YILDIZ**'ın "EZOP MASALLARININ DİNLEDİĞİNİ ANLAMA BAŞARISINA ETKİSİ" konulu tez çalışması **Temel Eğitim** Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE : Dr. Öğretim Üyesi Behsat SAVAŞ
(Tez Danışmanı)

ÜYE : Doç. Dr. Kenan DEMİR

ÜYE : Dr. Öğretim Üye. Ali TÜRKEL

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../.....
tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

[] Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[] Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

[] Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Ayşe BİLGİÇ YILDIZ

Tarih

İmza

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimime başladığım ilk günden bugüne kadar her konuda destek ve yardımlarını gördüğüm danışmanım Dr. Behsat SAVAŞ'a, çalışmamın uygulanması aşamasında yardımlarını gördüğüm babam sınıf öğretmeni Hüseyin BİLGİÇ'e ve sevgili arkadaşım sınıf öğretmeni Elif IRMAK'a, beni sürekli destekleyerek yüreklendiren annem Keziban BİLGİÇ'e, ablam Özlem ÖZENER'e ve kardeşim Hilal BİLGİÇ'e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman yanımda olan hayat arkadaşım ve meslektaşım Ercan YILDIZ'a sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Ezop Masallarının Dinlediğini Anlama Başarısına Etkisi

(Yüksek Lisans Tezi)

Ayşe BİLGİÇ YILDIZ

ÖZ

Araştırmanın amacı, Ezop masallarının dinlediğini anlama başarısına etkisini test etmektir. Çalışma grubunu, 2018-2019 öğretim yılında Isparta ilinin merkez ilçesinde bir devlet ilkokulunda 2.sınıfta öğrenim gören 45 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın modeli, kontrol gruplu ön test- son test yarı deneysel modeldir. Deney ve kontrol gruplu ön test son test modelinde, gelişigüzel iki grup seçilmiştir. İki gruba da ilk üç masal ön test olarak, son üç masal de son test olarak dinleme ve anlamaya yönelik ölçme uygulanmıştır. Yarı deneysel araştırma modelindeki etkinliklerde 18 farklı Ezop masalı kullanılmıştır. Çalışma altı hafta devam etmiştir. Her masaldan sonra dinleme ve anlamaya yönelik ölçme işlemi yapılmıştır. Veriler 5N 1K tekniğinden geliştirilen üç sorudan oluşan form ile toplanmıştır. Sonuçta ön test ve son test ölçümleri arasındaki farklılıklar tespit edilerek öğrencilerin dinleme anlama becerilerindeki değişim incelenmiştir. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS (Statistic Package For Social Science) programları kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerden yüzde, aritmetik ortalama ile minimum ve maksimum değerleri ile bağımsız ve bağımlı t-Testi, kovaryans (ancova) analizi istatistiksel teknikleri kullanılmıştır. Uygulama öncesi yapılan ön test toplam puanları ile uygulama sonrası yapılan son test toplam puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Öğrencilerin son test toplam puanları, ön test toplam puanlarından daha yüksektir. Öğrencilere uygulanan dinleme anlama çalışması öğrencilerinin bu becerilerini anlamlı derecede farklılaştırmıştır. Öğrencilerin dinleme anlama becerilerinin gelişmesi yapılan etkinliğin olumlu sonuçlandığı görülmektedir. Bu bulgu, Ezop masalları ile dinleme anlama becerisi kazandırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Anlama, Dinleme, Ezop Masalları, İlkokul 2.Sınıf,

Sayfa Adedi: 64

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Behsat Savaş

The Effect of Listening to Aesop Tales on the Success of Comprehension

(Master's Thesis)

Ayşe BİLGİÇ YILDIZ

ABSTRACT

The aim of the study is to test the effect of Aesopian tales on listening comprehension success. The study group is formed by 45 students studying at grade 2 of a state school located in city center of Isparta at 2018-2019 Academic Year. The model of the study is pre-test / post-test quasi-experimental with control group. Two groups have been selected randomly in pre-test / post-test model with experimental and control group. Both groups have been assessed with first three tales as pre-test and with last three tales as post-test along with listening and comprehension tasks. In the activities of quasi-experimental study model, 18 different Aesop tales have been used. The study has lasted for six weeks. Tasks assessing listening and comprehension skills development have been implemented following each tale. The data have been collected via a form consisting of three questions that was developed from 5 Ws and 1 H technique. The variance among pre-test and post-test results of the students has been detected. Thus, the change in listening and comprehension skills of the students has been tracked. SPSS (Statistic Package For Social Science) has been used in analysis of the data obtained within the framework the study. In the analysis of the data, percentage, arithmetic mean and minimum and maximum values have been used as descriptive statistical techniques while independent and dependent T-test and analysis of covariance have been used as statistical techniques. A significant variance has been found between the pre-test scores and post-test scores. The total post-test scores of the students are higher than the total pre-test scores. The listening and comprehension tasks have significantly contributed to the development of such skills. It has been found that the study has yielded positive outcomes regarding the improvement of listening and comprehension skills of students. It could be stated that Aesop tales have worked well in acquiring students with listening and comprehension skills.

Key Words: Aesop Tales, Comprehension, Listening, Primary School Grade 2

Pages: 64

Advisor: Dr. Assoc. Behsat Savaş

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
KISALTMALAR.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.2.1. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Sınırlıklar.....	3
BÖLÜM II.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1.Kuramsal Çerçeve.....	5
2.1.1. Dil ve Dinleme İlişkisi.....	5
2.1.2. Dinleme Becerisi.....	6
2.1.3.Dinlemeyi Etkileyen Faktörler.....	10
2.1.4. İlköğretim Programında Dinleme Becerisi.....	19
2.1.5. Günlük Hayatta Dinlemenin Yeri ve Önemi.....	21
2.1.6. Anlama.....	22
2.1.7. Masal nedir?.....	24
2.2. İlgili Araştırmalar.....	29
BÖLÜM III.....	40
YÖNTEM.....	40
3.1. Araştırmanın Modeli.....	40
3.2. Çalışma Grubu.....	42
3.3. Veri Toplama Araçları.....	43
3.4. Verilerin Analizi.....	44
BÖLÜM IV.....	45

BULGULAR VE YORUM.....	45
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	45
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	45
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
BÖLÜM V.....	48
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	48
5.1.Sonuç ve Tartışma.....	48
5.2. Öneriler.....	49
KAYNAKLAR.....	50
EKLER	53
EK-1.....	53
EK-2.....	55
ÖZGEÇMİŞ	63

KISALTMALAR

MAKÜ : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

TDK : Türk Dil Kurumu

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>		<u>Sayfa</u>
Tablo 1	Dinleme Öncesi Kullanılacak Yaklaşımlar.....	11
Tablo 2	Dinleme Sırasında Kullanılacak Yaklaşımlar.....	12
Tablo 3	Dinleme Sonrasında Kullanılacak Yaklaşımlar.....	13
Tablo 4	Öğrencilerin Sınıflara Göre Dinleme Süreler.	18
Tablo 5	Ön Test- Son Test Kontrol Gruplu Seçkisiz Model.....	40
Tablo 6	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Göre Dağılımı.....	42
Tablo 7	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okulöncesi Eğitimi Alma Durumlarına Göre Dağılımı.....	42
Tablo 8	Dinleme Anlama Becerisi Puanlarının Ön Test T-Testi İstatistiği Sonuçları.....	43
Tablo 9	Deney Grubu Ön-Son Test Ortalama Puanları Bağımlı T-Testi Sonuçları.....	45
Tablo 10	Kontrol Grubu Ön-Son Test Ortalama Puanları Bağımlı T-Testi Sonuçları.....	46
Tablo 11	Dinleme Anlama Becerisi Son Test Puanlarının Deney ve Kontrol Grubuna Göre Betimsel İstatistikleri.....	46
Tablo 12	Ön Test Sonuçlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarının Gruplara Göre Kovaryans (Ancova) Analizi.....	47

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sekiller

Sayfa

Şekil 1	Dinlemeyi Etkileyen Faktörler.....	15
---------	------------------------------------	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın temelini oluşturan problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günlük yaşamda, iş hayatında ya da sosyal yaşamda birey iletişim kurma ihtiyacı içindedir. Bireyler birbirleriyle bir şeyler paylaşma, duygu ve düşüncelerini ifade etme, isteklerini dile getirme ya da tepki verme gibi amaçlarla iletişim kurar. İnsanların iletişim kurabilmesi için en kullanışlı ve sağlıklı yol dili kullanmaktır. Beden dili, jest ya da mimikler aktarmak istediğimiz iletiyi karşı tarafa doğru bir şekilde aktarmamızı engelleyebilir. Karşı taraf bizim anlatmak istediğimizden farklı şeyler anlayabilir. Bu yanlış anlaşılma iletişimi engeller ve anlamsız hale getirir.

Dil bireyler arasında iletişimi sağlar, duygu ve düşünce birlikteliğini oluşturur. Dil aynı zamanda toplumsal beraberliği etkileyen ve dinamik tutan temel yapıdır. Kişinin günlük yaşamda ya da kariyerindeki başarısını dil becerisi etkilemektedir (Kılınç, 2015, s. 1).

Dil becerileri iki ana grupta toplanmaktadır, anlama ve anlatma. Anlama becerileri, okuma ve dinleme; anlatma becerileri konuşma ve yazmadır. Bu beceriler tek başına düşünülemez, birbirlerini etkilemektedirler. Bireyin bu beceriler içerisinde ilk kazandığı beceri dinlemedir. Dinleme becerisi anne karnındayken başlar ve yaşam boyunca devam eder. Birey ana dilini dinleme becerisiyle edinmektedir. Yakın çevresi konuşurken çocuk konuşulanları dinler ve dilin özelliklerini kavrar.

Dinleme becerisi diğer becerilerin temel koşuludur. Günlük hayatın her anında en çok dinleme becerisi kullanılmaktadır. Birey okul çağına gelmeden önce anlama becerisi olarak sadece dinlemeyi kullanmaktadır. Dinleme, okul çağında bireyin

özellikle okuma yazma öğrenirken ve öğrendikten sonra da en çok kullandığı beceridir.

Dinleme becerisi öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir beceridir. Birey dinleme becerisini ilk olarak ailesinden öğrenmektedir. Okul çağına geldikten sonra dinlemenin istenilen şekilde kullanılabilmesi için belli bir plan dâhilinde öğretilmesi gerekmektedir. Öğretmenler dinleme becerisinin öğretimine önem vermelidir. Öğrenme sürecinde dinleme etkinlikleri yapılırken öğrenci aktif olmalı ve sürece dâhil edilmelidir. Meydana getirilen öğrenme durumları öğrencilerin farklı şekilde karşılaşabilecekleri olaylara göre şekil almalıdır. Farklı dinleme türleri anlatılmalı ve öğrenciler kendilerine uygun dinleme şeklini kullanmalıdır. Öğrencilerin dinlemeye yönelik olumlu tutuma sahip olmaları sağlanmalıdır (Kılınç, 2015, s. 2).

Dil becerisini geliştirmeye yönelik yapılacak etkinlikler, bireyin ilgisini çekmeli, bireyi istekli hale getirmeli ve dikkatini yapılacak etkinliğe vermesini sağlayacak şekilde olmalıdır. Öğrencilerin dinlemeye yönelik gösterdikleri tutum, dinleme becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Eğer öğrenciler dinlemeye karşı olumsuz tutum gösterirse hem okul hayatı hem de diğer yaşantıları için sağlıklı iletişim kurmalarını engelleyecektir. Bu engelin oluşmaması için öğrenci aktif ve istekli dinleyici konumuna sokulmalıdır. Etkileşimli iletişim içinde olmaları onların dinlemeye karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacaktır (Goh ve Taib, 2006, akt. Cığerci, 2015, s. 2).

Yapılacak dinleme etkinliklerinde öğrencilerin yaş grubu mutlaka dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin seviyesine uygun ve onların ilgisini çekecek masallar seçilmelidir. Öğrencilerin sınıf seviyesi göz önünde bulundurularak dikkat sürelerine göre etkinlik hazırlanmalıdır. Bir öğrencinin ilköğretim birinci sınıfta dikkat süresi 5-10 dakika iken bu süre 8.sınıfta 20-25 dakikaya çıkmaktadır. Seçilecek metinlerin kısa ve eğlenceli olmasına özen gösterilmelidir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemini; “Ezop masallarının dinlediğini anlama başarısına etkisi var mıdır?” sorusu oluşturmaktadır.

1.2.1. Alt Problemler

1. Deney grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
2. Kontrol grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Ezop masallarıyla gerçekleştirilen dinleme çalışmalarının dinlediğini anlama başarısına etkisini test etmektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Dinlediğini anlama becerisinin ilkökulda öğrencilere kazandırılması, öğrencilerin akademik başarısını ve günlük yaşamlarını etkilemektedir. Öğrencilerin Ezop masalları ile dinlediğini anlama becerisini geliştirecekleri öngörülmektedir. Ayrıca sonuçlar öğretmenlere dinlediğini anlama becerisiyle ilgili dönüt sağlayacak ve bu becerilerinin önemi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Böylece özellikle ilkökul Türkçe dersinde dinlediğini anlama becerisini kazanmaya yönelik etkinlikler sunulmuş olacaktır. Araştırmanın öğrencilerin diğer derslerine ve günlük yaşamına da katkı sağlayacağı için önemli olduğu düşünülmektedir.

1.5. Sınırlıklar

Bu araştırma;

1.2018-2019 eğitim yılı ile,

2. Isparta merkez ilçesi devlet ilkökulu 2.sınıf öğrencileri ile,

3. Ezop masalları; Ağustos Böceği ile Karınca, Altın Yumurtlayan Kaz, Aslan Koyun Kurt ve Tilki, At ile Yük Taşıyan Eşek, Ava Çıkan Aslan Eşek ve Tilki, Çoban Çocuk ile Kurt, İki Arkadaş ve Ayı, Karga ile Tilki, Kaval Çalan Kurt ve

Oğlak, Kurt ile oban, Kurt ile Kuzu, Rüzgar ile Güneş, Tavşan ile Kaplumbağa, Tilki ile Keçi, Tilki ile Leylek, Tilki ile Ormancı, Tuz Yüklü Eşek, Yengeç ile Annesi masalları ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili literatür bilgisi taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.1. Dil ve dinleme ilişkisi. Birey toplumsal bir varlıktır. Kişinin sosyal çevre içerisinde yaşamını sürdürebilmesi ve sosyalleşebilmesi için iletişim araçlarına ihtiyacı vardır. Bu iletişim aracı ise dildir. Dil sayesinde birey sosyalleşir, duygularını, düşüncelerini, isteklerini, sevinçlerini paylaşır (Yılmaz, 2014, s.1). “Türk Dil Kurumuna (2013) göre dil, insanların kendisine ait düşüncelerini, çevresinden duyduklarını başka kişilere aktarabilmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zebandır.”

Dil edinimi ilk olarak ailede başlar ve okulda gelişir. Bu beceri ömür boyu devam eden bir süreçtir. Bireyin sosyal bir varlık olmasının doğal sonucudur. Öğretim sürecinde dil öğretimi sistemli bir şekilde ele alınır. Okul hayatında dili, doğru ve etkili bir şekilde kullanımı öğretilir. Anasınıfından üniversiteye kadar öğretmenlere büyük görev düşmektedir (Güzel ve Karatay, 2013,s. 152).

Dil kişiler arası iletişimi sağlar ve bunun yanında yazma, okuma, dinleme, konuşma, görsel okuma ve görsel sunu alanları için de büyük bir öneme sahiptir(Yılmaz, 2014, s. 2). İletişim karşılıklı ilişkiye dayanan bir süreçtir. Mesajı anlatan ve anlayan öğelerinden oluşmaktadır. Bu işleyişte dil, anlatma ve anlama becerileri altında yani dinleme, konuşma, okuma ve yazmadan oluşmaktadır. Dinleme ve okuma, anlamaya; konuşma ve yazma da anlatmaya yönelik dil becerilerini oluşturur (Güzel ve Karatay, s. 152).Anlama becerisi, okuma ve dinleme; anlatım becerisi, konuşma ve yazma alt becerilerinden oluşmaktadır (Yılmaz, 2014, s. 5-6).Birey ana dilini dinleme becerisiyle öğrenmektedir. Annesi ya da yakın çevresi konuşurken dinler ve dilin özelliklerini kavrar.

Okul öncesi dönemde çocuğa edinmesi gereken önemli kazanımlardan biri dinleme becerisidir. Bu dönem çocuğu öncelikle ilkokula hazırlar ve gelecek yaşamı için temel oluşturur. Dinleme becerisi kazanmış bir öğrenci ilkokula geçtiğinde bu beceriyi geliştirecek eklemeler yapacaktır. Bu beceri diğer öğrenme alanlarına ve sosyal hayatına da temel oluşturacaktır. Dinleme becerisi ayrı bir öneme sahip beceriler arasında yer almaktadır(Yılmaz, 2014, s. 7). Dinleme becerisi kazanmış bir çocuk okula başladığında arkadaşları ile rahatlıkla iletişime geçecek, sosyal bir ortamı olacak, kendine güveni atacaktır. Bu durum diğer alanları da etkileyecek ve çocuk öğrenmeye odaklı, kendine güvenen bir birey haline gelecektir. Tam tersi bir durum düşünüldüğünde ise çocuk iletişime geçemeyecek, kendini dış dünyaya kapatacak ve yaşamı olumsuz etkilenecektir. Bu nedenle öğretmenlere büyük bir çaba ve görev atfedilmektedir. Dinleme becerisi, okul öncesi eğitim sürecinden önce anne karnındayken başlamaktadır. Çeşitli araştırmalar anne karnındayken çocuğa farklı ses ya da müzik dinletildiğinde veya masallar okunduğunda çocuğun tepki verdiğini dile getirmektedir.

Dinleme becerilerini kazanan ve konuşmaya hazır hale gelen çocuk ilkokula başladığında yeni bilgi ve beceriler kazanmakta böylece dil gelişimi hızla artmaktadır. İlk sözcüklerini ve cümlelerini aile ortamında kuran çocuk ilkokula gitmesi ile yeni arkadaş çevresi ve okul ortamı edinmektedir. Gelişen arkadaş çevresinden yeni kelimeler öğrenmekte daha çok iletişimde bulunmakta bu durum ise çocuğun dil gelişimine hız katmaktadır. Okuma yazmanın da öğrenilmesiyle kelime dağarcığı artmakta ve zenginleşmektedir (Yılmaz, 2014, s.10). Öğrenci artan kelime dağarcığı ile birlikte iletişimi artar ve dinleme becerisi önemli bir hale gelir.

2.1.2. Dinleme becerisi. Dil becerilerinin kazanılış sırası; dinleme, konuşma, yazma ve okuma olarak ele alınmaktadır. Birey anne karnından itibaren dinleme becerisine sahiptir. Doğduktan bir süre sonra konuşma becerisini kazanır. Daha sonra da yazma ve okuma eylemlerini gerçekleştirir. Dinleme becerisi, doğuştan sahip olduğumuz ancak geliştirilmesi gereken bir özelliktir. Ayrıca, insan ilişkilerinin temeli ve öğrenmenin ön koşuludur. Dinleme becerisi diğer becerilerle birlikte bir bütün olarak düşünülmelidir (Yılmaz, 2014, s. 17). Kişi hayatın bir gereği olarak iletişim kurmak, konuşmak, sohbet etmek ister. İletişim kurarken konuşmacı ve

dinleyici olmak üzere iki ana öge vardır. Tek başına konuşmacı ya da dinleyici bir anlam ifade etmez. Dinleme iletişim sürecinin ana öğeleri arasında yer alır.

Dinlemenin pek çok tanımı yapılmıştır; “sözel bir girdiyi anlama ve yorumlama süreci” (Çelenk ve Tazebay, 2008, s. 172); “hem insan iletişimin ve etkileşimin temeli hem de öğrenmenin ön koşulu” (Tüzel, 2014,17); “Duyulan sesleri seçme hareketinin ve seçiciliğinin söz konusu olduğu, birden fazla ses içerisinden istenilenin seçildiği ve bilinçli bir hareket olduğu” (Güzel ve Karatay, 2013, s. 153); “Sesleri anlamaya çalışmak, çaba gerektiren bilinçli bir süreç” (Yangın, 2002, s. 45); “Seslerin ve varsa konuşma görüntülerinin farkında olmayla ve onlara dikkati vermayla başlayan, belli işitsel işaretlerin tanınması ve hatırlanmasıyla süren ve anlamlandırılmasıyla son bulan psikolojik bir süreç” (Ergin ve Birol, 2000, s. 115); “Konuşanın vermek istediği mesajı, eksiksiz olarak anlayabilme ve gerekli uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliği” (Demirel, 2003, s. 70); “İletişimin ve öğrenmenin en temel yolu” (Sever, Kaya ve Aslan, 2006, s. 25); “Seslerin ve konuşmaların zihinde anlamlandırıldığı karmaşık bir süreç” (Yetkin ve Daşcan, 2010, s. 72) örnek olarak verilebilir. Tanımlardan yola çıkılarak dinlemenin bir süreç olduğu, bu süreçte dikkat ve seçicilik gerektiği ve sonuçta anlamlandırıldığı bilinçli bir eylem olarak betimlenebilir.

Dinleme iletişim sürecinin ifade edilmesidir. Konuşmacı mesajı iletir. Dinleyici mesajı işitir, önemli kısmını diğer bir ifade ile dinleme amacına yarayan kısmını alır ve belleğinde yorumlayarak anlamlandırır. Dinleme doğru yapıldığında mesaj doğru bir şekilde anlamlandırılır.

Dinleme ile işitme, birbirini etkileyen ancak birbirinden ayrı değerlendirilmesi gereken eylemlerdir. İşitme, fizyolojik bir eylemken, dinleme psikolojik, isteğe bağlı bir eylemdir.

Dinleme sadece konuşulanları işitmek değildir. İşitme kulakla yapılırken dinleme zihinle yapılır. Dinleme becerisinde algılama, kavrama, kodlama, anlamlandırma ve yorumlama gibi bilişsel süreçler yaşanır. Bunlarla birlikte konuşulan konuyu anlama, bir şeyi anlatma, değerlendirme yapma, düzenleme, aralarındaki ilişkiyi ortaya çıkarma, ihtiyacımız olanları belleğimize alma da dinleme etkinliğindeki zihinsel süreçlerdir (Tazebay, 2008, s. 173). İşitme istem dışı gerçekleşirken dinleme amaçlı

bir etkinliktir. Dinleme işitilen sesi beyne göndererek anlam kurmayı gerektirir (Akyol, 2010, s. 2)

Dinleme eyleminde duyulan sesin bellekten geçirilerek anlamlandırılması gerekir, işitme de ise sesin duyulması ve beyne ulaşması durumudur. Dinleme bilinçli yapılan bir eylemken, işitme istem dışı gerçekleşebilir. Birey sesi işitir ama anlamlandırmaz. Anlamlandırmak istediğinde ise bilinçli yapılan bir harekete dönüşür ve sonuç olarak dinleme gerçekleşir. İşitme ses dalgalarının kulak tarafından duyulması durumudur. Dinleme duymanın üzerine beyinde bu dalgaların kodlanarak anlamlandırılmasıdır.

Sınıf ortamında, ders anlatırken her şeyden önce dinlemenin yapılacağı ortam dinlemeye uygun hale getirilmelidir. Daha sonra öğrencinin duyuşsal, görsel ve işitsel alandaki yetersizlikleri giderilmelidir.

Dinleme seslerin zihinde anlamlı hale getirildiği karmaşık bir süreçtir. Bu süreç; işitme, dikkat yoğunlaştırma ve anlamlandırma gibi zihinsel işlemleri de gerektirir. Bu zihinsel etkinlikler dinlemenin amaçlı bir etkinlik olduğunu gösterir. Dinleme, alınan uyarıdan anlam kurmayı gerektirir. Dinleme süreci; algılama, dikkati yoğunlaştırma ve anlamlandırma şeklinde birbirini tamamlayan üç aşamadan oluşur. Algılamada dinleyici, gelen sesin farkına varır. Sonra ilgisini çeken sesi ayırt etmek için dikkatini yoğunlaştırır. Dikkatini yoğunlaştırdığı sesteki ihtiyacı olan bilgiyi alır, beyinde anlamlandırır ve amacına ulaşır (Yılmaz,2007, s. 49).

Dinlemenin amacına ulaşıp ulaşmadığı dinleyicinin bilgiyi nasıl aldığına ve beyinde nasıl anlamlandırdığına bağlıdır. Dinleyicinin amacına ulaşması için dinleme gerçekleşmeden önce önemini fark etmesi gerekir. Bunu neden dinliyorum, benim için anlamı ne, bir amacım var mı, nasıl bir sonuca ulaşmalıyım gibi soruları kendine yöneltmelidir. Dinleme sürecine bakıldığında dinleyicinin ilk olarak işitmesi gerekir. Daha sonra dikkati çekilmeli, ilgisini odaklaması, beyinde kodlaması, anlamlandırması ve değerlendirme yaparak bir sonuca ulaşmalıdır.

Dinleme aktif bir süreçtir. Bu süreçte birbirini sürekli harekete geçiren ve etkileyen üç aşama yer almaktadır; dikkat aşaması, anlama aşaması ve değerlendirme aşaması. Dikkat aşaması, dinlemenin başında gerçekleştiği ve dinlemeyi dinamik tuttuğu için önemli bir yere sahiptir. Dikkat aşaması bütün süreci etkilemektedir. Dinleyici işittiği sesleri seçerken dikkat aşaması devreye girmektedir. Anlamlandırmasında da aynı süreç belirleyici olmaktadır. Birey dinleme amacına göre dikkatini yoğunlaştırır.

Dinleme amacını belirleyen birey dinleme sürecini kontrol eder ve dikkatini toplar (Yılmaz, 2007, s. 49).

Dinleme bireyin yaşamında yer alan ilk anlama etkinliğidir. Anne karnında başlayan dinleme becerisi doğal olarak gelişir. Ancak doğal olarak gelişen bu beceri bireyin yaşama hazırlanması için yeterli değildir. Dinleme becerisinin kazanılması ve gelişmesi için öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Çocuklar hem öğrenmek hem de zihinsel yapılarını geliştirmek amacıyla dinleme becerilerini kullanır. Dinleme; konuşma, okuma ve yazma gibi diğer alanlara da temel oluşturur. Dinleme yoluyla öğrenciler iletişim kurar, öğrenir ve zihinsel yapılarını geliştirir. İlkokul çağındaki çocuklar dakikada konuştukları kelimelerin daha fazlasını dinleyebilmektedirler. Dinleyerek çevrelerinden çeşitli bilgiler edinmekte, şemaları artmakta ve zihinsel yapıları gelişmektedirler. Dinleyerek öğrenen çocuklar, bu becerilerini hayatları boyunca kullanır. Bu nedenle dinleme becerileri erken yaşlarda geliştirilmelidir (Yılmaz, 2007, s. 50). Okul öncesi eğitim sürecinden itibaren çocuğa dinlediklerini “doğru kavrama” bilinci kazandırılması gerekir. Çocuğa dinlediği kavramların hangilerini doğru kavradığı, hangilerini kavrayamadığının belirlenmesinde ve nedenleri bulunurken yardımcı olunmalıdır. Öğretmenin yapacağı dinleme eğitiminin temeli bu ilke üzerine inşa edilmelidir. Öğrenci öğretmenin ya da konuşmacının sesi üzerine dikkatini vermeli ve yoğunlaşmalıdır. Dinleyici konuşmacının ne söylemek istediği hakkında karara varır ve anlamlandırır (Yılmaz, 2007, s. 49).

Dinlemenin eğitimdeki önemi çeşitli araştırmalar sonucu ortaya konmuş ve dinlemeyi kavrayan öğrencilerin daha başarılı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalar, çoğu insanın az konuşup daha çok dinleme durumunda olduğunu göstermektedir. Eğitim sürecinde, genellikle öğretmen ders anlatıcı öğrenci de dinleyici konumundadır. Bir öğrencinin ders sırasında dinleyerek ve izleyerek öğrenebileceği bir konuyu ders dışında öğrenebilmesi için üç kat bazılarına göre daha fazla zaman ayırması gerekmektedir. Bunun nedenleri;

1-Sınıf içinde ders anlatılırken konunun önce en genel şeklini sonrasında ise önemli ve dikkat çekici yanlarını öğrenciye verme olanağı sağlar.

2-Anlatımda tahta, video, resim gibi çeşitli materyaller kullanılması, görsel ve işitsel dinleme olanağı sağlar. Materyal kullanımını anlamayı kolaylaştırır ve anlamlandırmaya destek olur. Dinleyenin belleğinde kalıcılığı sağlar.

3- Drama, istasyon, işbirlikli öğrenme gibi öğretim tekniklerinin kullanılması sınıf içi grup etkileşimini sağlar. Birlikte öğrenme kalıcılıkta önemli rol oynar (Demirel,2002, s. 69).

Dinleme becerisini kazandırırken öğrencilere materyal sunulabilir. Materyaller, öğrencinin ilgisini çekecek nitelikte, anlaşılır ve içeriğe uygun olmalıdır. Materyalle birlikte ilgisi çekilen öğrenci dinlemeye odaklanacak aynı zamanda da kalıcılık sağlanmış olacaktır (Kingen, 2000, s. 276, akt. Güzel ve Karatay, 2013, s.158). Derste öğrencilere emir kiplerinde cümleler kullanarak dinlemeye dikkat çekmek yeterli değildir. Bu ifadeler öğrencileri susturmak ya da onlara komut vermek gibidir. Öğrencilere; dinleme öncesi, dinleme sürecinde ve sonrasında nasıl davranmaları, nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda uygulamalı çalışmalar yapılmalı “dinleme” ve “dikkat etme” nin ne anlama geldiğini öğretilmesi ve uygulanması gerekir (Güzel ve Karatay, 2013, s. 160).

2.1.3.Dinlemeyi etkileyen faktörler. Dinlemeyi etkileyen ve engelleyen faktörler, dinlenen bir konuşmanın veya programın akışını bozmaktadır. Dinlemeyi etkileyen değişkenleri ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek için bazı yaklaşımlar kullanılabilir. Bu yaklaşımları üçe ayırmak mümkündür:

- 1-Dinleme öncesinde kullanılacak yaklaşımlar,
- 2-Dinleme esnasında kullanılacak yaklaşımlar,
- 3-Dinleme sonrasında kullanılacak yaklaşımlar (Yılmaz,2014, s. 28).

Dinleme öncesi kullanılacak yaklaşımlarda öncelikle şu sorular sorulabilir:

Konuşmacının amacı nedir?

Dinleme amacım nedir?

Dinlediklerimle ne yapacağım?

Not alacak mıyım?

Hangi dinleme stratejisini kullanacağım? (Akyol, 2014, s.14).

Etkili bir dinlemenin gerçekleşmesi için seslerin işitilmesinden önce yapılması gereken bazı davranışlar vardır. Dinleyici işitmeden önce yukarıdaki sorularla dinlemesine yön verebilir. Yılmaz (2014, s.28) dinleme öncesi kullanılacak yaklaşımlarda, amaçlara ve yaklaşımın uygulanmasında kullanılacak anahtar sorular tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1.

Dinleme Öncesi Kullanılacak Yaklaşımlar

Strateji	Amaç	Anahtar Sorular
Amaç Belirleme	Seçici dinlemeyi sağlama, ana hatları ayrıntılardan ayırma.	Bu içeriği dinleme nedenim ne? Eğlenecek miyim, öğrenecek miyim yoksa bir cevap mı oluşturacağım?
Ön Bilgileri Harekete Geçirme	Önceden bilinenlerle yeni öğrenilenleri ilişkilendirme.	Bu konuyla ilgili neler biliyorum?
Zihinde Canlandırma	Empatik dinlemeyi sağlama.	Bu konuyla ilgili neler hissediyorum?
Ana Hatları Belirleme	Dinleme akışı hakkında haberdar olma.	Hangi sırayla neleri dinleyeceğim?
Tahminde Bulunma	Dinleme motivasyonu arttırmak ve tahmin becerisini geliştirme.	Bu metinde neler olacak, neler anlatılacak?
Sorular Oluşturma	Seçici ve amaçlı dinlemeyi sağlama.	Oluşturduğum “...” sorusunun cevabı nerede?
Beyin Fırtınası	Ön bilgileri harekete geçirme ve farklı bakış açılarını ortaya çıkarma.	Bu konu bende neler çağrıştırıyor?
Kayıt Yapmak İçin Hazırlık Yapma	Dinlenecek içeriğin kaydedileceği araç ve gereci hazırlama.	Dinlediklerimi kaydetmek için kullanacağım araçları hazırladım mı?

(Yılmaz, 2014, s.29).

Dinleme sırasında kullanılacak yaklaşımlarda kullanılacak ek sorular;

Dinleme için seçtiğim strateji, yöntem etkili mi?

Bilgiyi gerektiği şekilde organize edebiliyor muyum?

Bilginin organizasyonu için konuşmacı gerekli ipuçlarını veriyor mu?

Konuşmacı sözel olmayan ipuçlarını kullanıyor mu?

Konuşmacının ses tonu ve vurgulamaları uygun mu? (Akyol, 2014, s. 14).

Yılmaz (2014, s. 32) dinleme sırasında kullanılacak yaklaşımlara, bu yaklaşımların amaçlarına ve uygulanmasında kullanılacak anahtar sorulara tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2.

Dinleme Sırasında Kullanılacak Yaklaşımlar

Strateji	Amaç	Anahtar Sorular
Not Alma Tekniklerinden Yararlanma	Dinlenenlerin kayıt altına alınması.	Dinlediklerimi en etkili şekilde nasıl kayıt altına alabilirim?
Grafik Düzenleyicilerden Yararlanma	Dinlenenlerin belirli bir amaç ve düzen içerisinde not alma.	Bana gerekli olan içeriği hangi başlıklar altında not almalyım?
Soru-Cevap Etkinlikleri	İçeriğin dinlenen kısmının ne kadar anlaşıldığını ölçme.	Dinlediğim içerikte geçen “...” ile ilgili ne biliyorum?
Tahminleri Kontrol Etme ve Yeni Tahminlerde Bulunma	Dinleme öncesi tahminlerin doğruluğunun kontrol edilerek yeni tahminler oluşturma.	Tahminlerimin hangileri doğru? Bundan sonra ne olacak?
Görselleştirme	İçeriği hatırlamayı kolaylaştırıcı kişisel semboller oluşturma.	Bu içeriği en kısa biçimde hatırlayabilmek için ne tür bir simge kullanmalıyım?
Tekrar Dinleme	Anlaşılmayan yerleri tekrar dinleme.	Nereyi anlamadım? Anlamadığım yeri en uygun biçimde tekrar nasıl dinleyebilirim?
Analoji Kurma	Dinlenen içeriğin daha önce yaşananlara benzetilerek anlamının kolaylaştırma.	Bu, hayatımda daha önce karşılaştığım hangi olaya, duruma vs. benziyor?
Empati Kurma	Dinlenen içerikte geçen olay, durum ya da şahıslarla duygudaşlık kurma.	Ben bu durumla, olayla, kişiyle vb. karşılaşırsaydım ne hissederdim?

(Yılmaz, 2014, s.33).

Dinleme sonrasında ise şu sorular sorulabilir:

Konuşmacıya sorum var mı?

Anlatılan konuyla ilgili anlaşılmayan bir nokta var mı?

Notlarım tamam mı?

Dinlemek için uygun strateji seçebildim mi?(Akyol, 2014, s. 14).

Yılmaz (2014, s. 35) dinleme sonrasında kullanılacak yaklaşımlara, bu yaklaşımların amaçlarına ve uygulanmasında kullanılacak anahtar sorulara tablo 3’te yer verilmiştir:

Tablo 3.

Dinleme Sonrasında Kullanılacak Yaklaşımlar

Strateji	Amaç	Anahtar Sorular
Özetleme	Dinlenenlerin ana hatlarını ifade etme.	Dinlediklerimi önemli yerleri atlamadan ve gereksiz ayrıntılara girmeden nasıl ifade edebilirim?
Yeniden İfade Etme	Dinlenenler doğrultusunda düşüncelerini gözden geçirerek yeniden ifade etme.	Dinlediklerim önceki düşüncelerimde ne tür değişikliklere neden oldu?
Çıkarımda Bulunma	Dinlediklerinde yer alan görüşler, durumlar ve olaylar arasında ilişkiler kurarak yeni bilgilere ulaşma.	Metinde üstü kapalı biçimde neler ifade ediliyor? Bunları nereden anlıyorum?
Neden Sonuç İlişkileri Kurma	Ortaya atılan iddiaların nedenlerinin geçerliğini kontrol etme.	Bu nedenlerin bu sonuçları doğurduğundan emin miyim?
Tartışma	Farklı düşünceleri ortaya çıkararak eleştiri kültürünü arttırma.	Benim dışındaki insanlar bu konuda ne düşünüyor?
Grafik Düzenleyicilerden Yararlanma	Dinlenenlerin belirli bir amaç ve düzen içerisinde not alma.	Bana daha sonra gerekli olabilecek içeriği hangi başlıklar altında not almalıyım?
Farklılıklar ve Benzerlikler Üzerinde Durma	Metinde ifade edilen en az iki duruma ilişkin benzerlik ve farklılıkları çözümlenme.	Bu durumlarla ilgili neler aynı, neler farklı?
Betimlemeler Yapma	Dinleme sürecinde zihinde canlandırılanları ifade etme becerisi kazanma.	Dinlediklerim zihnimde neler canlandırdı?
Tahminlerini Karşılanma Durumunu Değerlendirme	Dinleme öncesi tahminlerin ne kadarının karşılandığını kontrol etme.	Tahminlerimin hangileri doğru, hangileri yanlış?
Kaynakları Sorgulama	Dinlediklerinde geçen kaynakların doğruluğunu sorgulama.	Bu kaynaklar gerçekte var mı? Bunu nereden anlayabilirim? Bu kaynaklara nasıl ulaşabilirim?
Geri Bildirimde Bulunma	Dinlediklerine cevap oluşturma becerisi kazandırma.	Ne tür bir cevap oluşturmalıyım? Neler sormalıyım?
Öz Değerlendirme	Dinleme sürecinde güçlü olduğu ve zayıf olduğu yönleri belirleme.	Kullandığım yaklaşımlardan hangileri yararlıydı? Daha iyi bir dinleyici olmak için başka neler yapmalıyım?

(Yılmaz, 2014, s. 36).

Önemli olan dinleme etkinliği için gerekli olan plan ve programın hazırlanması ve amaçların belirlenmesidir. Plansız ve amaçsız bir dinleme etkinliğinden istenilen verimin alınması zordur. Dinleme eğitimi çalışmaları yapılmadan önce, yapılırken ve yapıldıktan sonra öğrencileri dinlemeye yönlendirecek ifadeler kullanılmalı, yapılacak etkinliklerle ilgili açıklamalar yapılmalı ve öğrencilerin aktif olarak katılımı

sağlanarak olumsuzlukların oluşması önlenmeye çalışılmalıdır (Güzel ve Karatay, 2013, s. 163)

Dinlemeyi etkileyen değişkenler; dinleyicinin zekası, işitme durumu, o anki psikolojik hali, ilgisi, dikkati, kelime dağarcığı, pasif dinleme durumu, konuşmacı ve konuşmacıya bağlı durumlar, fiziksel ortam sayılabilir. Bu konuyla ilgili araştırma yapan yazarlar dinlemeyi etkileyen faktörleri farklı başlıklar altında incelemiştir.

Türkoğlu ve diğ. (1996, s. 98, akt. Çelenk, Tazebay, 2008, s. 175) dinlemeyi engelleyen etmenleri temelde iki başlık altında incelemektedir: Algılama kapasitesi ve olumsuz dinleme alışkanlıkları.

- 1-Anlatılan konunun öğrenciye uygun olmaması ve öğrencinin de ilgi göstermemesi,
- 2-Öğretmene ya da anlatıcıya karşı ön yargı oluşması ve olumsuz tavır sergilemesi,
- 3-Dinlerken ara ara dikkatin kayması ve bazı bölümlerin kaçırılması,
- 4-Dinlerken aynı zamanda her şeyi not etmeye çalışma,
- 5-Pasif dinleme.

Konuşan kişiyle göz etkileşimi oluşturma, konuşmayı bölmeme, konuşmak istenildiği zaman vücut hareketleriyle söz almaya çalışma ve konuşurken önce söylenenlerle bağlantı sağlama dinlemenin sağlıklı yapılmasını sağlayan faktörlerdir. Bu faktörler tam tersi durum oluşturduğunda dinlemeyi engelleyen faktörler olarak karşımıza çıkacaktır.

Dinleme yetersizliğine neden olan faktörler; fiziksel, çevresel zihinsel ya da davranışsal olabilir. Fiziksel faktörler bireyin işitme organındaki yetersizlikten kaynaklanabilir. Çevresel faktörler ortamda dinlemeyi engelleyen her türlü unsur olabilir. Sınıftaki ya da dışarıdan gelen gürültü, oturma düzeni, sınıfın sıcaklık ayarı ve ışık düzeni gibi faktörleri sayabiliriz. Zihinsel faktörler ise dinleyicinin yorgun olması, dikkatini konuşmaya verememesi, yanlış noktalara önem vermesi gibi sebeplerdir. Davranışsal faktörlere de kişinin kendi dikkatini dağıtıcı işlerle meşgul olmasıdır (Güzel ve Karatay, 2013, s. 163).

Dinlemenin amacına ulaşabilmesi için bazı etkenlerin istenilen düzeyde olması gerekir. Bu etkenlerin istenilen düzeyde olmaması dinlemeyi olumsuz etkiler ve engeller. Dinlemeyi engelleyen faktörleri dinleyiciye bağlı faktörler, konuşmacıya

bağlı faktörler, içerik ve ortam olarak ayırabiliriz. Bu faktörler aşağıda Şekil 1’de gösterilmiştir.

1-Dinleyiciye Bağlı Faktörler

- a.Zeka
- b.İşitme
- c.İlgi
- ç.Dikkat
- d.Dinlemenin önemi
- e.Dinleme amacı
- f.Dinleme-anlama hızı
- g.Dinleme süresi

2-Konuşmacıya Bağlı Faktörler

3-İçerik

4-Ortam

Şekil 1. Dinlemeyi etkileyen faktörler

2.1.3.1. Dinleyiciye bağlı faktörler. Dinleme bir iletişim sürecidir. Süreçte dinleyici en önemli faktörlerden biridir. Bu iletişim sürecinin verimli olabilmesi için dinleyici özelliklerinin tespit edilmesi ve dinleyicinin sahip olduğu özelliklere göre dinleme yetilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

2.1.3.1.1. Zeka. Gelişim alanları birbirini etkileyen bir sistemdir. Dinleyicinin zeka durumu, konuşulan konuyu dinleme ve anlama açısından etkileyecektir. Konuşmacının hangi gruba hitap ettiği önemlidir. Hitap edilen grup içerisinde farklı zekaya sahip dinleyiciler olacaktır. Öğretmen sınıf içerisinde konuyu anlatırken bu durumu göz önüne almalıdır.

2.1.3.1.2. *İşitme*. Dinlemenin gerçekleşmesi ilk etapta işitmeye bağlıdır. Bireyde herhangi bir işitme kaybı olması dinlemeyi etkisiz hale getirecektir. Dinleme olabilmesi için bireyin işitme organının sağlam ve yeterli olması gerekmektedir.

2.1.3.1.3. *İlgi*. Öğrencilerin konuşan kişiyi dinleyebilmesi için konuya ilgi duyması gerekir. Konuya ilgi duyan kişi, kendini dış etmenlere kapatır ve tüm ilgisini konuşan kişiye odaklar. Öğrencinin konuya ilgisinin yanında seviyesine de uygun olmalıdır. Seviyesinin çok üstünde ya da altında olan konuya karşı ilgisinde azalma olabilir. İkinci sınıf seviyesindeki bir gruba “denklemler” ya da “birer birer yirmiye kadar sayma” konuları anlatıldığında öğrencinin ilgisini çekmeyecektir. Çünkü bu konular öğrencinin seviyesinin üstünde ya da altında kalan konulardır. Öğretmen sınıfta sadece ilgi duyulan konuları değil, sınıfın seviyesine uygun ve ilgi duyulan konuları seçmelidir.

2.1.3.1.4. *Dikkat*. Dikkati belli bir noktaya yoğunlaştırmak için dinleyici zihnen ve bedenen kendini hazır hale getirmelidir. Dikkat dağıtıcı unsurlardan uzak durmalı ve konuşmacının söyledikleri üzerine yoğunlaşmalıdır. Ayrıca konuşmanın yoğunluğu, doğruluğu, sürekliliği ve ortamı da dikkat sürecini etkileyen faktörlerdendir (Akyol, 2014, s. 3).

2.1.3.1.5. *Dinlemenin önemi*. Dinleme becerisinin öğrenciye sağlayacağı yararlar anlatılmalıdır. Öğrenci dinleyeceği konunun içeriğini ve önemini bilirse güdülenme sağlanabilir. Güdülünen öğrenci de konuya dikkatini verecektir. Anlatılacak konunun önemini bilen öğrencide merak uyanabilir ve kendini konuşmacıya daha iyi yoğunlaştırabilir.

Dinleme süreci aslında bir odaklanma işidir. Bireyin dinlemedeki başarısı, dinleyicinin konuşmaya ne kadar dikkat ettiğine ve işittiği sesler içinden işine yarayacak olanları seçebilme yeteneğine bağlıdır. Öğrencilerin dikkat becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler de aslında dinleme eğitiminin bir parçasıdır (Güzel ve Karatay, 2013, s. 162). Dikkati yoğunlaştıramama hem öğrenciden hem de öğretmenden kaynaklanabilir. Öğrencinin açıklamaları tekrar tekrar dinlemek

istememesi, anlamadığı konunun tekrar anlatılmasını istememesi, dikkatini dağıtan etmenleri engellememesi dikkatini dinlemeye yoğunlaştıramadığını göstermektedir. Öğretmenin de hızlı konuşması, sınıfı dinlemeye hazır hale getirmemesi, jest ve mimiklerini doğru kullanmaması, ses tonunu doğru ayarlayamaması öğrencilerin dikkatini toplamasında sorun oluşturabilir (Akyol, 2010, s. 20). Öğretmen öğrencilerin dikkatini bazı yöntemlerle toplayabilir. Öğrencilerle göz teması kurarak, jest ve mimiklerini anlamlandırarak, sınıfı dinlemeye uygun hale getirerek dikkati yoğunlaştırabilir.

2.1.3.1.6. Dinleme amacı. Dinleme süreci, dinleyicilerin belirlediği amaçlar doğrultusunda şekillenmektedir (Akt. Yılmaz, 2014, s. 24, Tompkins, 2009, s. 213). Hem konuşmacı hem de dinleyici grup konu anlatılmadan önce dinleme amacı belirlenmiş olmalı ve gerekirse konuşmacı anlatılacak gruba amacın belirlenmesinde yardımcı olmalıdır. Dinleme amaçlı bir eyleme dönüştüğünde istenilen sonuçlar alınacaktır. Amacı bilen öğrenci neyi neden dinlediğinin farkında olacaktır.

Dinleme etkinliğinde, dinleme amacı fiziksel ve zihinsel olarak hareketlerimize de yansır. Bir konferans ile şiir dinletisindeki dinleme amacı aynı değildir. Konferansta dinleyici konuşmacının söylediklerini not alabilir ya da soru sorabilir. Şiir dinletisinde ise bunları yapması garip karşılanabilir. Şiir dinletisinde ses ve ahengi oluşturan etmenler ön plandadır (Yılmaz, 2014, s. 24).

2.1.3.1.7. Dinleme anlama hızı. Dinleme etkinliğinin öncelikli amacı anlamaktır. Dinlenenlerin anlaşılmasında önemli bir faktör de konuşma hızıdır. Konuşma hızı ile düşünme hızı birbirine paralel şekilde gitmez. Düşünce hızı, konuşma hızından daha fazladır.

2.1.3.1.8. Dinleme süresi. Her kişinin dinleme süresi birbirinden farklıdır. Ortamda oluşan gürültü dinleyicinin dinleme süresini etkileyebilir. Öğrencilerin bir ders süresince sadece dinleme yapmaları zordur. Öğretmen dinleme sürecinin aralarına etkinlikler koymalıdır. Yaş gruplarına göre dinleme süreleri değişmektedir. Anasınıfına giden bir bireyin dinleme süresi daha kısa iken liseye giden bir bireyin

dinleme süresi daha uzundur. İlköğretim öğrencilerinin dinleme süreleri 1981 Türkçe Programı'nda aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

Tablo 4.

Öğrencilerin Sınıflara Göre Dinleme Süreleri

Sınıflar	Dinleme Süreleri
1.sınıflar	3-5 dakika
2.sınıflar	5-8 dakika
3.sınıflar	8-10 dakika
4.sınıflar	10-15 dakika
5.sınıflar	15-20 dakika
6.sınıflar	25-30 dakika
7.sınıflar	30-35 dakika
8.sınıflar	35-40 dakika

2.1.3.2. Konuşmacıya bağlı faktörler. Dinleme süreci karşılıklı iletişimin gerçekleştiği bir süreçtir. Bu süreçte dinleyen kadar konuşan da önemli bir faktördür. Konuşan kişinin ya da öğretmenin ses tonu, jest ve mimikleri, konuyu sunma biçimi, konuşma hızı, seviyeye uygun kelime kullanma durumu gibi nedenler dinlemeyi etkilemektedir. Konuyu anlatırken sadece anlatım yöntemini kullanmak, öğrenciye söz hakkı vermemek, aktif katılımı sağlamamak bir süre sonra öğrencilerin sıkılmalarına sebep olacak ve dikkatleri ister istemez başka noktalara kayacaktır. Öğretmenin yerinden hiç kalkmadan konuyu anlatması ya da çok abartılı hareketler kullanması dinleyiciyi konudan çok anlatan kişiye odaklayacaktır.

2.1.3.3. İçerik. Anlatılacak konunun içeriği anlatılan gruba uygun olmalıdır. Kelimeler seviyenin çok üstündeyse öğrenciler konuyu anlamakta zorluk çekebilir, hatta bazıları hiç anlamayabilir. Öğretmen derste eski Türkçe kelimeler kullandığında bazı öğrenciler konuyu anlamakta zorlanabilir. Konu anlatırken önemli noktalara dikkat çekilmeli, ana düşünceler vurgulanmalıdır.

2.1.3.4. Ortam. Sınıfın/ortamın genişliği, aydınlatmanın yeterli olması, sıcaklık durumu, sesin iyi işitilmesi, dışarıdan veya sınıftan gelen gürültüler, oturma düzeni, sınıfın rengi gibi faktörler dinleme ortamını etkilemektedir. Derslikte uyulması gereken bazı kurallar:

1-Sınıfta öğrencilerin oturma düzeni birbirini göreceğ düzende olmalıdır.

2-İşitme problemi olan öğrenciler ön sıralara oturtulmalıdır.

3-Öğretmen ders anlatırken öğrencilerin onu rahatlıkla görebileceğ bir yerde olmalıdır.

4-Dinleme çalışmaları son saatlerde değil öğrencilerin enerjilerinin olduğu bir saatte yapılmalıdır.

5-Dinleme çalışması yapılırken sınıfta sessizlik sağlanmalıdır(Kavcar ve diğ. (2004), s. 46-48, akt. Çelenk, Tazebay, 2008, s. 179-180).

2.1.4. İlköğretim programında dinleme becerisi. Türkçe öğretiminin öncelikli temel hedefi öğrencilere anlama ve anlatma becerilerini kazandırmaktır. Dinleme becerisi, anlama becerilerinden biridir. Dinleme becerisi her sınıf için önemlidir. Okul öncesi eğitimde birey bilgi dağarcığının büyük bir kısmını dinleme yoluyla edinmektedir. İlkokul birinci sınıfta öğrenci harfleri/sesleri dinleme yoluyla öğrenir, sınıf seviyesi yükseldikçe bu becerisini geliştirir. İlkokulda dikkatli dinlemeye ayırdığı zaman 3-5 dakika iken 8.sınıfta ise 20-25 dakikaya çıkabilmektedir. Dinleme sadece Türkçe dersi için değil tüm dersler için temel oluşturmaktadır.

Türkçe öğretim programları incelendiğinde, değişen ve yenilenen programda dinlemeye verilen önemim arttığı gözlenmektedir. 2018 Türkçe Öğretim Programında 2.sınıf dinleme/izleme alanına dair kazanım ve açıklamalar şu şekildedir (MEB, 2018, s. 23).

2. Sınıf kazanım ve açıklamaları

T.2.1. Dinleme/İzleme

T.2.1.1. Görselden/görsellerden hareketle dinleyeceğ/izleyeceğ metnin konusunu tahmin eder.

T.2.1.2. Dinlediklerinde /izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur.

T.2.1.3. Dinlediği/izlediği metni anlatır.

Olayların oluş sırasına göre anlatılması sağlanır.

T.2.1.4. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.

T.2.1.5. Dinlediklerine/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

Olay, şahıs, varlık kadrosu ve mekâna yönelik sorular (ne, kim, nerede) yöneltilir.

T.2.1.6. Dinlediklerine/izlediklerine farklı başlıklar önerir.

T.2.1.7. Sözlü yönergeleri uygular.

T.2.1.8. Dinleme stratejilerini uygular.

a) Nezaket kurallarına (söz kesmeden dinleme, söz alma, dinleyiciyi izleme ve göz teması kurma) uygun dinlemenin önemi hatırlatılır.

b) Öğrenciler, dikkatlerini dinlediklerine/izlediklerine yoğunlaştırmaları için teşvik edilir.

T.2.1.9. Konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavrar.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının;
- Duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,

- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır (MEB,2018, s. 7).

2.1.5. Günlük hayatta dinlemenin yeri ve önemi. Dil, günlük yaşantımızın her anında vardır. Dilin günlük hayatta kullanıldığı her durum ve ortam dil eğitiminde bir araçtır. Bu yüzden dinleme becerisinin eğitiminde sadece okullarımızdaki metin temelli çalışmalar değil günlük hayatta karşılaştığımız dinleme durumlarından da yararlanılmalıdır. Bu durum eğitim çalışmalarını çeşitlendirir ve bireylerin faaliyetlere katılımını sağlama ve eğitimden yüksek verim alma açılarından yararlı olacaktır. Dinleme becerisi çeşitli uygulamalarla geliştirilebilir (Güzel, Karatay, 2013, s.166). Gerek günlük hayatta gerek okul yaşamında her yaştan bireyin dinleyerek geçirdikleri zaman düşünüldüğünde, dinleme becerisinin sistemli ele alınmasının gerekliliğinin vurgulanması gerekir. Günlük hayattaki çoğu bilgi dinleyerek öğrenilir. Sadece okul hayatında değil, iş hayatında, sosyal hayatta ve kültürel hayatta da dinlemenin önemi büyüktür. İnsanlar değişik amaçlar doğrultusunda dinleme faaliyetinde bulunabilir ve her insanın dinleme amacı farklı olabilir. Önemli olan dinleme sürecine geçmeden önce amacın belirlenmiş olmasıdır. Amaç belirlendiği takdirde dinleme etkin bir biçimde gerçekleşecektir.

İnsan ilişkilerinin çoğu dinlemeye, anlatma ve anlamaya bağlıdır. Kişi evde, okulda, işte, dışarıda, her yerde dinleme faaliyeti ile iç içedir. Diğer taraftan, kültürel hayatımızın bazı yanları tek taraflı olarak dinleme ile ilgilidir. Radyo dinlerken, televizyon seyredirken, konferans, münazara, açık oturum gibi etkinliklerde, tiyatro ve sinema izlerken, sosyal medyada video izlerken, konser dinlerken vb dinleme faaliyetini tek taraflı olarak yaptığımız faaliyetlerimizdendir. Birey bu etkinlikleri

günlük yaşantısında kullanılmaktadır. İyi bir dinleme gerçekleşmezse anlamının da tam olarak gerçekleşmesi mümkün olmayacaktır. Örneğin televizyonda bir film izlerken kısa bir süre için dikkatimizin dağıldığını ve dinleyemediğimizi düşünelim. Daha sonra filme tekrar döndüğümüzde olaylar arasında bağ kurmamız zorlaşabilir ve anlamlandırma da sıkıntı yaşayabiliriz. Bir başka örnek olarak bir münazara etkinliğine jüri olarak katılacaksınız. Dinleme süreci gerçekleşirken dikkatiniz dağıldı ve dinleme kesintiye uğradı. Bu sürede gruptan biri ikna edici açıklamalarda bulundu. Siz eğer bu açıklamaları kaçıırırsanız konunun gidişatı konusunda yanlış karar verebilirsiniz. Dinleme becerisi hayatımızın her anında olan ve önemi bilinmesi gereken bir gerçektir.

Geleneksel kültürümüzde dinleme önemli bir toplumsal değer olarak görülmektedir. Dinlemenin önemine işaret eden pek çok atasözümüz ve deyimimiz vardır: “Söz gümüşse sukut altındır”, “İki dinle bir söyle”, “Söz söyle alana, kulağında kalana”, “Baş ağır kulak sağır gerek”, “Baş sallamayla kavuk eskimez”, “Yalancı kim? İştittiğini söyleyen”, “anlayıp dinlemek”. Atasözlerimiz ve deyimlerimiz aslında bize dinlemenin ne kadar önemli olduğundan bahsetmektedir.

Öğrenci okulda öğrendiği bir bilgiyi beceri haline getirebilmesi için günlük hayatta da kullanması gerekir. Günlük hayattan uzak bir bilginin yaşantı içinde kullanılması da beklenilemez. Dinleme becerisi ile ilgili yapılacak etkinlikler öğrenciyi işin içine katan, hayata hazırlayan ve gündelik yaşamda kullanabileceği özellikte olmalıdır (Güzel ve Karatay, 2013, s. 158).

Okulda öğretmen tarafından yapılan çalışmalara evde aileler de katkı sağlamalıdır. Gün içerisinde televizyon 20 dakika gibi kısa bir süre kapatılıp dinleme becerisini geliştirici etkinlikler yapıldığında çocukların dinleme becerilerinde büyük gelişmeler yaşandığını gösteren çalışmalar vardır (Akt. Güzel, Karatay, 2013, s. 159, Palmar, 1997; Ediger, 2002, s. 9). Eğitimin her aşamasında ailenin etkisinin önemli olduğu unutulmamalıdır.

2.1.6. Anlama. Anlamak, akıl erdirmeye, kavrama; birinin duygularını, isteklerini, düşüncelerini duymak; sezmek, hissetmek, fakına varmak, idrak etmek; bilmek, değerlendirmek anlamına gelmektedir (Türkçe sözlük, 1995, s. 124).

İletişim sürecinin önemli basamaklarından biri anlamadır. Dinleyici konuşmacı tarafından aktarılan bilgiyi alır, şemalara yerleştirir, kodlama yapar ve yorumlar. Bu sürecin tamamlanmasıyla anlama gerçekleşir. İletişim amaçlı bir etkinliktir. Anlama gerçekleşmediğinde iletişim de amacına ulaşmamış olur. Birey sadece iletişim kurarken değil, okurken, izlerken de anlamak, yaptığı etkinliği anlamlandırmak ister. Anlama da dinleme gibi aktif bir süreçtir (Kaplan, 2004, s. 58-59).

İşitme ile dinleme birbirinden farklı olduğu gibi anlamada vericinin ilettiği mesajı belleğe aynı şekilde aktarmak değildir. Alıcı verilen mesajı bellekteki bilgilerle etkileşime geçirerek çıkarımlarda bulunduğu, yorumladığı ve alıcı, verici ve mesajın etkileşim içinde olduğunu ortaya koymaktadır (Çelenk, Tazebay, 2008, s. 173).

Söylenenleri işitirken kulağımız sesleri harf harf ya da parça olarak algılamaz. Bir kişi bize telefon numarasını söylerken beynimiz sayıları tek olarak değil ikili ya da üçlü gruplar halinde algılar. Konuşulanları da beynimiz aynı bu sayılar gibi söz grupları halinde anlam bütünlüğüne dikkat ederek dinlemektedir. Söz grupları şeklinde beynimize giden sesler yorumlanır ve anlamlandırılır. İşitme, kodlama ve yorumlamayla dinleme anlama süreci gerçekleşir (Yalçın, 2002, s.127, akt. Kurt, 2008, s. 31).

Okuma, konuşma ve dinleme etkinliklerinin amacı anlamaktır. Anlama öğretim sürecinin en önemli kısımlarından biridir. Anlama bir metin ya da konuşmanın vermek istediği mesajı ya da düşüncüyü okuyarak veya dinleyerek kavrayabilme kabiliyetidir. Bir öğrenme alanı olanı anlamayı, okuma ve dinleme becerileri oluşturur (Kurt, 2008, s. 30).

Dinleme süreci algı, dikkat ve anlamlandırma olarak birbirini tamamlayan süreçten oluşmaktadır. (Akt. Akyol, 2014, s. 2, Wolvin ve Cookley, 1985). Algı, bilginin alınması, yorumlanması ve belli kategorilere ayrılarak düzenlenmesidir. Algı duyu organlarına dışarıdan gelen uyaranları gerekli sisteme iletir. Eğer algılamada sorun yaşanırsa anlama gerçekleşmez. Birey, gelen uyarıcı sesin farkına varır yani algılar. Daha sonra sesi ayırt etmek için dikkatini yoğunlaştırır. Son olarak dinleyici sesin ne demek istediği hakkında yorumlama gücünü kullanır, anlamlandırır (Akyol, 2014, s. 3).

Öğrenme sürecinin en önemli basamaklarından biri iletilen mesajın almasıdır. Birey gönderilen mesajı çeşitli yollarla alabilir. Görme ve işitme yolu en etkili yollardan

biridir. Okuma ve dinleme becerilerini geliştirici etkinlikler yapmak alınan mesajları anlamlandırmada fayda sağlayacaktır (Bulut, 2013, s. 19).

Anlama becerisi etkinliklerinin ön koşulu dinleme ve okuma etkinlikleridir. Okuma ve dinleme etkinlikleri sonucunda anlama gerçekleşmemişse bir değeri olmaz. Okuma ve anlama etkinlikleriyle ilgili yapılan çalışmalar mutlaka anlama ile tamamlanmalıdır. Çünkü anlama bu etkinlikleri yararlı hale getirmektedir (Bulut, 2013, s. 18).

Anlama hem iletişim sürecinin hem de öğretim sürecinin temel basamaklarını oluşturur. Bu beceri gelişmediği sürece iletişim ve öğrenme amacına ulaşmayacaktır. Anlama becerisini dinleme ve okuma alt becerileri oluşturur. Bu beceriler öğrencilerin yeni bilgilere ulaşmalarını ve bunları eski şemalarıyla karşılaştırarak bütünleştirmelerini ve anlamlandırmalarını sağlar. Bireyin yaşamında, bilgi birikimin oluşmasında ve artmasında, öğretim sürecinde anlama becerisini bununla birlikte okuma ve dinleme becerileri önemli bir yer tutmaktadır (Dündar, 2018, s. 4)

2.1.7. Masal nedir? Sözlü kültürden yazılı kültüre geçiş aşamasında bize yardımcı olan masallar, kalabalıklar arasında yüksek sesle okunmak amacına hizmet etmek düşüncesiyle yazıya aktarılarak çoğaltılan eserler arasındadır. Bireyler bebekliklerinden itibaren masallarla tanışmaya başlarlar. Hatta bazı çalışmalar bebeklerin rahim içindeyken okunan kitabı doğumdan sonra beslenme sırasında duyduklarında daha hızlı emdiklerini göstermiştir. Bebek büyüdükçe uyuması amacıyla masallardan yararlanılabilir. Masal sadece bebekler ya da çocuklar için değildir. Bazı masallar büyüklere ders vermek, nasihat etmek için de kullanılabilir. Masal kelimesi, İbranice aynı isimli “masal” kelimesinden Arapça’ya “mesel” olarak geçen Türkçe’de tekrar “masal” adını alan, anlam bakımından ise kimse tarafından kesin olarak bilinmeyen zamanlarda bilinmeyen kişilerin veya varlıkların başlarından geçen olayların anlatılması şeklinde açıklanmaktadır (Sertdemir, 2018).

TDK’nin sözlüğünde masal; genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebi tür olarak tanımlanmıştır. Masal birçok araştırmacı tarafından tanımlanmıştır. Sakaoğlu (2016) “Masal Araştırmaları” adlı kitabında geçmişten günümüze masalı tanımlayan birçok

araştırmacının tanımına yer vermiştir. Sakaoğlu'nun andıkları arasında Ahmed Vefik Paşa, “Mesel, hâlâ hikâye, dasitan, menkabe manasına fıkra ve kaziyeden gayri” kavramlarını kullanırken, Muallim Naci “dasitan, kıssai meşhure” kavramlarını kullanmıştır. Günümüzde ise masal kelimesi bu tanımlamalardan kendine özgü, anlamlara taşınmış, özgün bir alan oluşturmuştur. Ferit Develioğlu ise daha çok günümüze uygun bir tanımlama yapmıştır. Masal'ı “Terbiye ve ahlaka faydalı, yararlı olan hikaye” olarak tanımlamıştır.

Sakaoğlu (2016, s. 17) ise masalı şu ifadelerle tanımlamaktadır: “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal ürünü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür.” Masalların çocuksu duyarlılığı en iyi gösteren tür olduğu söylenebilir. Masal, çocuğun ruhunu beslerken aynı zamanda hayal dünyasını da geliştirir ve zenginleştirir. İyi ile kötünün, güzel ile çirkinin, güçlü ile zayıfın bir arada bulunduğu ve bu zıt kavramların yarıştığı masallar, çocuğa gerçek dünyada yaşanan olayları gösterir. Masallar çocukları hem duyuşsal hem de bilişsel olarak geliştirir (Karatay, 2007, s. 471).

Okul öncesi dönemde çocuk masallar aracılığıyla dinleme, anlama, konuşma ve anlatma becerilerini kazanır ve geliştirir. Çocuğun kelime dağarcığı genişler, kendini daha kolay ifade eder. İlkokula bu becerilerle başlayan çocuk masala karşı dolayısıyla kitaba karşı sevgiyle yaklaşır. Okuma, anlama, dinleme hatta anlatma becerileri gelişir ve alışkanlığı oluşur. Anlama ve anlatma becerilerinin kazanılması, dinleme ve konuşma alt dil becerilerinin gelişmesinde masallardan yararlanılması gerekli kılar. Masal dil öğretiminde, kültürel değerlerin aktarımında, çocuğa soyut kavramların kazandırılmasında önemli bir etkiye sahiptir (Karatay, 2007, s. 472).

Masalların genellikle yazarları belli değildir. Anonim halk edebiyatı kapsamında ele alınır ve toplumun ortak malı olarak kabul edilir. Masallar dilden dile aktararak kuşaktan kuşağa geçmiş ve günümüze ulaşmıştır. Masallar dilden dile aktarıldıktan bir süre sonra yazılı kaynaklara taşınmıştır. Günümüzde masallar, genellikle çocuklara yazılı kaynaklardan okunmaktadır. Yazılı kaynaklar aynı zamanda çocukların görsel belleklerine de hitap etmektedir. Anlatılan soyut olaylar masal kitaplarındaki resimlerle somutlaşabilmektedir.

Tanımlardan yola çıkarak masalın özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Hayal ürünüdür.
- Kahramanların genellikle olağanüstü özelliklere sahiptir.
- Zaman ve yer kavramını yoktur.
- Genellikle olağanüstü, mucizevî olaylar yaşanır.
- Kahramanlardan bazıları hayvanlardır.
- Ahlaka dayalı ve eğiticiidir.
- Nesir türüyle söylenir.
- Uzun geçmişe sahiptir, kültüre dair izleritaşır.
- Hem çocuklar hem de büyüklere yöneliktir.
- Genellikle anonim eserlerdir.
- Başında, ortasında ve sonunda tekerlemeler bulunabilir.
- Karşıt kavramlar bir arada yer alır.
- Genellikle iyi olan kazanır ve mutlu sonla biter.
- Dinleyenleri inandırma gibi bir zorunluluğu olmamasına rağmen genellikle inandırıcıdır (Emmez, 2008, s.7-8).

Masallar insanların yaşam karşısındaki hareketlerini, duygularını, düşüncelerini konu edinirler. Masallarda geçmişten günümüze kültürlere, dinlere, törelere, yaşam şekillerine ait konular yer almaktadır. Bir yörede anlatılan masal bazı değişikliklerle başka yörelerde de anlatılabilmektedir. Çocuk masalı dinlerken kendi kültürüne ait değerlerle birlikte başka kültürlere ait değerleri de masallardan öğrenebilmektedir. Bu tarz masallarla evrensel değerler aktarılmaktadır (Karatay, 2007, s. 469).

Masallar genellikle üç bölümden oluşmaktadır. Masalın başı olan ve genelde tekerlemeyle başlayan giriş bölümü, olayın anlatıldığı gelişme bölümü, belli, kalıplaşmış sözlerle biten sonuç bölümüdür. Masal uzun bir tekerleme ile başlar. Tekerlemenin anlatılan olayla bir ilgisi yoktur. Dinleyicileri heyecanlandırmak amaçlanır, ilgi ve merak uyandırılmaya çalışılır. Bir söz dizimiyle (evvel zaman içinde, bir zamanlar) gelişme bölümüne geçilir. Gelişme bölümünde olay anlatılır. Genellikle zıt kavramlar arasında olay gerçekleşir. İyi ile kötü birbirine üstünlük kurmaya çalışır. Kötü, hedefine ulaşmaya çalışırken, iyi durumun farkına varır ve kazanır. Masalın son bölümünde ise olaylar berraklaşır ve sorun çözüme kavuşturulur. İyiler ödüllendirilir, kötüler ise cezalandırılır. Olaya uygun bir tekerleme ile masal bitirilir (Karatay, 2007, s. 469-470).

Masal anlatımı ailede başlar. Eğlendirmek, güzel vakit geçirmek, uyuması için okuma amaçları taşır. Çocuk okula başladığında ise masal biraz daha sistemli bir şekilde ele alınır. Dinleme ve anlama becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Masalın etkisine giren öğrenci anlatma becerisi de kullanmak isteyebilir. Hayal dünyası gelişir, zenginleşir ve farklı bakış açıları kazanır. Sadece kişisel dünyasına değil toplumsal ve kültürel değerlerin aktarılmasında da önemli rol oynar.

Masal çocuğun dil gelişimine katkı sağlar. Ana dil öğrenmede ve dinleme becerisi geliştirmede etkilidir. Konuşma becerisi kazanmamış çocuk ailesinden ya da yakın çevresinden masalı dinlerken dilin özelliklerini kavramaktadır. Yeni kelimeler duyan çocuk, şemalar oluşturmakta ve kavramları o şemalara yerleştirmektedir. Çocuk aynı masalı sıkılmadan, defalarca dinleyebilir. Masaldaki olaylar genellikle çocuğun ilgisi çeker. Masalı dinledikten sonra sorulan sorulara cevap vererek anlama becerisini kullandığını gösterir. Dinlediği masalı arkadaşlarına ya da ailesine anlatmak isteyebilir. Dinleme ve anlatma becerisiyle kelime hazinesi genişler ve kendini daha rahat ifade eder. Soyut kavramları somutlaştırabilir. İyi olanla kötü olanı zamanla ayırt edebilir.

2.1.7.1. Ezop ve ezop masalları. Ezop kimdir? Ezopla ilgili çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Bazı kaynaklarda yer alan bilgilerin de gerçeği yansıtmayı yansıtmadığı belli değildir.

Ezop, genellikle hayvanların başından geçen olayları anlatan, insanlara ders vermek amacı taşıyan masallarıyla tanınır. Ezop M.Ö.VI. yüzyılda Frigya'da doğmuştur. Trakya'da, Samos'ta, Sardeis'te, Mısır'da doğduğunu iddia edenler de vardır (Derdiyok, 2003, akt. Kırılmış, 2016).

Ezop'un gerçekte yaşayıp yaşamadığı belli değildir. Geçmişte, Aisopos'un yaşadığını kanıtlamaya yönelik çeşitli görüşler öne sürülmüştür. Örneğin, M.Ö. 5.yüzyılda Herodotos, Aisopos'un M.Ö. 6.yüzyılda yaşamış bir köle olduğunu iddia etmektedir. M.S 1.yüzyılda Plutarkhos, Aisopos'un M.Ö. 6. yüzyılda Lidya Kralı Kroisos'un danışmanı olduğu dile getirmiştir. Yine M.Ö. 1.yüzyılda kaleme alınmış bir yaşam öyküsü Aisopos'un, Samos (Sisam) Adası'nda köle olduğunu, özgür bırakıldıktan sonra da Babil'de Kral Lykurgos'un sarayına kâhin olarak alındığını ve Delphoi'de öldüğünü belirtir. Ezop'un eski Yunan fabllarını derlediğine inanılır.

”Aisopos masalı” zamanla “fabl” la eş anlamlı olmuştur. Fabllar, çıkartılan ders açısından etkili olmuştur. Aisopos’un eserleri dilimizde çeşitli başlıklar altında Masallar (1945) ve Ezop Masalları (1982) olarak yayımlanmıştır (Dünya Klasikleri, 2010. s. 9).

Ezop masalları çocuk edebiyatı türleri arasında fablın içinde yer almaktadır. Fabl, kahramanları çoğunlukla hayvanlardan oluşan, insanlara doğruyu göstermeye çalışan ve sonunda ders çıkarılan bir masal türüdür. Fabllar da iyilik, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik gibi değerler benimsetilmeye çalışılır. Fabllar genellikle kısa ve öz yazılmışlardır.

Fabl sözcüğü zamanla bir ahlak ilkesi kuralını anlatan kısa hikâyelerin adı olmuştur. Kahramanları genellikle hayvanlar olan fabllarda, hayvanlar insan gibi konuşturulmaktadır. Fabllarda iyi olan değerleri ya da doğru olanları göstermek ve öğretmek amaçlanır. Dinleyiciye öğüt verilir, nasihat edilir (Turan, 2011, s. 19).

Fabl, hayvanlara insani özellikler yükleyerek ait olduğu döneme ilişkin toplumsal ve ahlaksal sorunları dile getirir. Ezop ve La Fontaine fabllara ilişkin önemli yazarlardandır (Nas, 2002, akt. Durmuş, 2013, s. 109).

Fablların özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Güleryüz, 2002: 239; Yalçın ve Aytaş, 2003: 127–128, akt. Durmuş, 2013, s.109):

1. Fablların sonunda bir ders çıkarılan, yaşamın kötü taraflarını göstermeye çalışan öykülerdir.
2. Fabllar dürüstlük, yardımseverlik, adalet, sevgi, hoşgörü, iyi niyet gibi davranışlar kazandırılabilir.
3. Kahramanları genellikle hayvanlar olmasına rağmen ele alınan özellikler insan özellikleridir.
3. Fabllarda mesaj doğrudan verilir.
4. Fabllar, insan belleğinde saklanabilen ve ortaya çıkarılabilen özelliklere sahiptir.
5. Fabllar, verilmek istenen mesajı yalın ve birkaç olayın yardımıyla ortaya koyduğu için kısa ve öz anlatımlı eserlerdir.

Ezop masallarında hatalardan ders çıkarma, iyilik yapanların mutlaka sonunda kazanacağı, kötülerin ise cezalandırılacağı, insanlara yardım etmenin iyi ve güzel

olduğu gibi temalar işlenmektedir. Kahramanlar açısından bakıldığında evcilleştirilen hayvanların saf, kendisine haksızlık edilen; vahşi hayvanların ise kurnaz, açığızlü, uyanık oldukları görülmektedir. Açığızlülük, kötülük, kurnazlık gibi olumsuz davranışları gösterenlerin toplumdan dışlanması gibi ana fikirler yer almaktadır (Derdiyok, 2003, akt. Kırılmış, 2016, s. 501).

2.2. İlgili Araştırmalar

Kaplan (2004), “İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Çalışma” adlı yüksek lisans çalışmasında 12 hafta boyunca öğrencilere değişik türlerde 12 metin okumuştur. Metinler üzerinde konuşulmuş ve metinlere bağlı olarak dinleme etkinlikleri yapılmıştır. Anlama düzeyini ölçmek için ilk hikayenin sorularına eş değerde hazırlanmış olan sorular öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrencilerin ilk sınavdan aldıkları puanların ortalaması 68,1 iken son sınavdaki puan ortalamaları 86,4 olmuştur. Sayısal verilere göre öğrencilerin ilk ve son sınav sonuçları arasındaki fark anlamlıdır. Araştırma sonucunda kendilerine düzenli olarak metin okunan öğrencilerin dinlediğini anlama becerisi bakımından gelişme gösterdikleri söylenebilir. Dinleme anında ya da sonrasında öğrencilerin dinleme etkinliğine aktif katılmaları dinlediğini anlama becerisinin gelişimini kolaylaştırdığı yorumu yapılabilir.

Aras (2004), “İlköğretimde Dinleme Anlama Becerilerinin Geliştirilmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında değişik sosyo-ekonomik çevredeki üç okuldan 450 ilköğretim öğrencisinin okuma ve dinlediğini anlama düzeyi farklı metin türlerinde ölçmüştür. Uygulama sonucunda öğrencilerin dinleme becerilerini anlamlı bir şekilde geliştirdiği görülmüştür. Üst sosyo-ekonomik seviyedeki okul 6,7, ve 8.sınıfların hepsinde en yüksek başarı ortalamasına sahip olmuştur. Orta sosyo-ekonomik seviyedeki okul ise başarı sıralamasında ikinci, düşük sosyo-ekonomik seviyedeki okul ise sonuncu olmuştur. Sınıflar arasındaki başarı ortalamasına bakıldığında en başarılı sınıfın 8, sonra 7 ve son olarak 6.sınıf öğrencileridir. Derse başlarken amacı belirtmenin, dinlemeyi olumlu yönde etkileyen bir etken olduğu da belirtilmektedir.

Yılmaz (2007), “Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Önerilen Etkinliklerin Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında dinleme becerisini geliştirmek ve önerilen etkinliklerin beceriyi geliştirmede yeterli olup

olmadığı araştırılmaktadır. İlköğretim 6.sınıf öğrencilerine 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu doğrultusunda ve alanyazında önerilen etkinliklerden seçme yoluyla 6 etkinlik uygulanmıştır. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen uygulanmıştır. Deney grubunun, kontrol grubuna göre dinleme becerisinin gelişiminde daha başarılı olduğu görülmüştür. Önerilen etkinliklerden, dinleme-izleme, dinleme-yeniden yapılandırma, dinleme-not tutma, dinleme-boşluk doldurmada öğrencilerin daha başarılı oldukları saptanmıştır. Dinleme ediniminin amaç doğrultusunda öğrenciyi sürece katan etkinliklerle geliştiği ve başarılı sonuçlar alındığı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmayla dinleme becerisinin düzeye uygun etkinliklerle gelişebileceği görülmüştür.

Yıldırım (2007), “İlköğretim 3.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Üzerine Bir Çalışma” adlı yüksek lisans çalışmasını 12 hafta uygulamış ve her hafta bir dinleme etkinliği gerçekleştirmiştir. Ön test ve son test ölçümlü, tek gruplu deneysel bir çalışma planlamıştır. Ön test ve son test olarak “Dinleme Becerileri Değerlendirme Ölçeği”; 10 hafta süren uygulamada ise dinleme becerileri geliştirmeye yönelik çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda dinleme ile ilgili düzenli olarak etkinlikler uygulanan öğrencilerin dinleme becerileri anlamlı seviyede yükselmiş ve dinleme becerilerinin gelişeceği sonucuna varılmıştır.

Kurt (2008), “Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Temel Dil Becerisi Olarak Gelişimine Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında çocuk edebiyatı açısından uygun olduğu varsayılan metinler ve böyle bir varsayımdan uzak metinlerin dinleme becerisine olumlu ya da olumsuz etkisinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya Ankara ilindeki 11 ilköğretim okulunun 6.sınıfta öğrenim gören 408 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerden 207’si deney grubunda 201’i kontrol grubunda yer almıştır. İki hafta süren eğitim çalışmalarından sonra öğrencilerin dinleme becerilerindeki değişimi belirlemeye yönelik olarak hazırlanan dinleme anlama soruları, deney ve kontrol grubundaki öğrencilere son test olarak uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, deney ve kontrol grubunun deney sonrası son test toplam başarı puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinin dinleme puanı (78.77) kontrol grubundaki öğrencilerin dinleme puanından (37.80) daha yüksektir. Deney grubuna verilen “uygun edebi metinlerle dinleme eğitimi” bu gruptaki öğrencilerin başarılarını, kontrol grubundaki öğrencilerin başarılarından anlamlı

derecede farklılaştırmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin en iyi öğrenme şeklinin dinleme olduğu, bunun okumadan da yüksek bir oranda ortaya çıkmıştır. Dinleme becerisinin gelişiminde kullanılan eserlerin çocuk edebiyatı ölçütlerine uygun olmasının önemini ortaya çıkarmasının yanı sıra dinlemenin çocuklarda en önemli öğrenme yollarından biri olduğunu da ortaya koymaktadır.

Zengin (2010), “Çocuk Kitaplarının Dinleme Becerisini Geliştirme Aracı Olarak Kullanılması” adlı yüksek lisans çalışmasında çocuk kitaplarında yer alan çocuk edebiyatı açısından uygun olduğu varsayılan metinler ve böyle bir varsayımdan uzak metinlerin dinleme becerisine olumlu ya da olumsuz etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Özel Fethiye İlköğretim Okulu’nda 7.sınıfta öğrenim gören 59 öğrenci katılmıştır. Çalışma iki hafta sürmüştür. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilere son test uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda deney ve kontrol grubunun son test toplam başarı puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinin dinleme puanı kontrol grubundaki öğrencilerin dinleme puanından daha yüksektir.

Kocaadam (2011), “Not Alarak Dinleme Eğitiminin İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkisi” adlı yüksek lisans çalışması Ankara ‘da iki ilköğretim okulunda 7.sınıfta öğrenim gören 102 öğrenciye uygulanmıştır. Ön test son test kontrol gruplu deneysel yöntemin kullanıldığı bu araştırmada, ön test uygulamasının ardından, deney grubu öğrencilerine, hazırlanan etkinlikler aracılığıyla on hafta boyunca not alarak dinleme eğitimi verilmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilerle ise dersler olağan akışında devam etmiştir. Uygulama çalışmalarından sonra gruplara son test uygulanmıştır. Öğrencilerin dinleme becerileri, dinleme testinde yer alan soruların her biri açısından karşılaştırıldığında, tüm sorularda deney grubu öğrencilerinin son test puanlarının ön test puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin dinleme becerileri, aldıkları toplam puanlar açısından incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin son test toplam puan ortalamalarının da kontrol grubu öğrencilerinin son test toplam puan ortalamalarından anlamlı derecede yüksek çıktığı görülmüştür.

Bulut (2013), “Etkin Dinleme Eğitiminin Dinlediğini Anlama, Okuduğunu Anlama ve Kelime Hazinesi Üzerine Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında 4.sınıf öğrencilerine verilen etkin dinleme eğitiminin, öğrencilerin dinlediklerini anlamaları,

okuduklarını anlamaları ve kelime hazineleri üzerine etkisi incelenmiştir. Çalışma Aydın ilindeki orta sosyo-ekonomik düzeydeki iki devlet okulunda gerçekleşmiştir. Araştırmada yarı deneysel deneme modellerinden ön test-son test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Gruplara araştırmacı tarafından geliştirilen “Dinlediğini Anlama Testi”, Okuduğunu Anlama Testi” ve “Kelime Hazine Testi” uygulanmıştır. Deney grubundaki öğrencilere haftada iki ders saati olmak üzere sekiz hafta süresince etkin dinleme eğitimi verilmiştir. Kontrol grubunda ise etkin dinleme eğitiminin içeriğini oluşturan materyaller geleneksel dinleme çalışmaları yapılarak haftada iki saatlik uygulamalarla sekiz hafta süresince kullanılmıştır. Uygulama bitiminde ön test-son test sonuçlarına bakıldığında etkin dinleme eğitiminin 4.sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi düzeylerinin gelişimine olumlu yönde katkı sağladığı görülmüştür. Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise öğrencilerin dinlediğini anlama başarısının, okuduğunu anlama başarısındaki gelişime ön koşul teşkil ettiği ve yeni sözcüklerin öğrenilmesine katkı sağladığı şeklindedir.

Durmuş (2013), “İlköğretim 2.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesinde Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Etkisi” adlı yüksek lisans çalışması on iki haftalık bir süreç olup, ön test ve son test ölçümlü, tek gruplu deneysel bir çalışma olarak planlanmıştır. Ön test ve son test olarak Arhan ve Coşkun tarafından hazırlanıp, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış “İlköğretim Türkçe 2 Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda” yer alan “Dinleme Becerisi Değerlendirme Formu”, on hafta süren uygulamalarda ise çocuk edebiyatı ürünleri ile dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Çocuk edebiyatı ürünlerinin öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde önemli etkilerinin olduğu görülmüştür.

Aksu (2013), “Bütünleştirici Dinleme Modeli Uygulamalarının İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi” adlı doktora çalışması İstanbul ili, Pendik ilçesi, Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulu’nda yer alan iki tane 5.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Dinleme Becerisi Testi” ve “Öğretmen Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunun son test sonuçlarının kontrol

grubunun son test sonuçlarından anlamlı olarak deney grubu lehine farklılaştığı görülmektedir. Bütünleştirici Dinleme Modeli uygulamalarının, geleneksel uygulamalara göre ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini olumlu yönde geliştirdiği söylenebilir. Öğretmenler dinleme becerisinin geliştirilmesi için sınıftaki öğrenci sayılarının az tutulması, ailelerin dinleme becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimlerle bilinçlendirilmesi ve dinleme etkinliklerinin sayısının artırılması gerektiği görüşündedir.

Daşöz (2013), “Yapılandırılmış Dinleme Etkinliklerinin Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Tutumlarına, Dinleme Kaygılarına ve Dinlediğini Anlama Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışması, ön test son teste dayalı yarı deneysel modele göre düzenlenmiştir. Niğde ilinde bulunan Dr. Sadık Ahmet Ortaokulu’nda 7.sınıfta bulunan 22 öğrenci katılmıştır. Çalışma grubuna ön test ve son test olarak Katrancı (2012) tarafından geliştirilen “Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği”, Melanlıoğlu (2013) tarafından geliştirilen “Ortaokul Öğrencileri İçin Dinleme Kaygısı Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Öyküleyici Metin Dinlediğini Anlama Testi” ile “Bilgilendirici Metin Dinlediğini Anlama Testi” uygulanmıştır. Bu çalışmada uygulanan dinleme etkinlikleri Doğan (2011) “Dinleme Becerisi” adlı kitabından belirlenmiştir. Çalışma grubuna dört hafta boyunca, her hafta bir ders saatinde iki etkinlik uygulanmıştır. Bulgulara bakıldığında öğrencilerin dinlemeye yönelik tutum ölçeğinden aldıkları ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ön test ve son test puan ortalamaları incelendiğinde farkın son test lehine çıktığı görülmektedir. Bu durumda deneysel işlemin öğrencilerin tutum düzeylerini artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrencilerin kaygı düzeyi ölçeğinden aldıkları ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Bu durumda deneysel işlemin öğrencilerin kaygılarını değiştirmedeği sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrencilerin bilgilendirici metin dinlediğini anlama testinden aldıkları ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ön test ve son test puan ortalamaları incelendiğinde farkın son test lehine çıktığı görülmektedir. Bu durumda deneysel işlemin öğrencilerin dinlediğini anlama düzeylerinin artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrencilerin öyküleyici metin dinlediğini anlama testinden aldıkları ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ön test ve son test puan ortalamaları incelendiğinde farkın son test lehine çıktığı

görülmektedir. Bu durumda deneysel işlemin öğrencilerin başarılarını artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Dedebali (2014), “Çoklu Ortam Uygulamalarının 6.Sınıf Dinleme Becerisinin Gelişimine Etkisi” adlı doktora çalışmasında çoklu ortam uygulamalarının, ortaokul 6.sınıf öğrencilerinin dinlediklerini anlama becerileri, dinleme becerisi farkındalıkları ve dinlemeye yönelik tutumları üzerindeki etkisi ile bunların kalıcılığı araştırılmıştır. Araştırma deney kontrol grubudur. Araştırma sürecinde deney grubuna çoklu ortam uygulamaları yoluyla dinleme becerisi öğretimi gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda ise mevcut Türkçe Öğretim Programı’na göre dinleme çalışmaları yapılmıştır. Uygulama süreci haftada iki ders saati olmak üzere toplam 11 haftada gerçekleşmiştir. Gruplara uygulama sürecinin başında, sonunda ve deneysel uygulamadan beş hafta sonra ölçüm yapılmıştır. Uygulama süreci sonunda da deney grubu öğrencilerinin uygulamalara ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda çoklu ortam uygulamalarının, öğrencilerin dinlediğini anlama, dinleme becerisi farkındalığı ve dinlemeye yönelik tutumlarını olumlu yönde artırdığı ve bu artışın kalıcı olduğu söylenebilir. Deney grubu öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde çoklu ortam etkinliklerine yönelik görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir.

Elemen (2014), “Türkçeyi İkinci Yabancı Dil Olarak Öğrenen Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Lisans Düzeyinde Kullandıkları Dinleme Stratejileri” adlı yüksek lisans çalışması Balıkesir Üniversitesi’nde lisans düzeyinde okuyan Türkçe’yi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu 50 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Durum çalışması modeli kullanılmıştır. Veriler kişisel bilgi formu ve görüşme formu ile toplanmıştır. Öğrencilerin ikinci dil olarak Türkçe öğrenimlerinde dinleme eğitimi stratejilerinin hemen hepsini genel olarak kullandıkları, bununla birlikte dinleme sırası ile dinleme sonrası stratejileri daha fazla kullandıkları, dinleme öncesi stratejilerini ise az kullandıkları belirlenmiştir. Dinleme öncesi stratejilerden en fazla kullandıkları strateji dinlenecek konu hakkında bilgi verme iken en az kullandıkları stratejinin konu hakkında tahmin etme olduğu anlaşılmıştır. Dinleme sırası stratejilerinden en fazla kullandıkları strateji dinleme esnasında dikkatini çeken noktaları not etme, en az kullandıkları strateji dinlerken ana fikir çıkarma olduğu tespit edilmiştir. Dinleme sonrası stratejilerden en fazla kullandıkları strateji video

izleyerek öğrenilen konunun daha çok akılda kalma maddesi, en az kullandıkları strateji dinlenen metinle ilgili verilen cümleleri olay sırasına göre dizme olduğu görülmüştür.

Karabacak (2014), “Seçici Dinleme Eğitiminin 6.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkisi” adlı yüksek lisans çalışması deneysel bir çalışma olup ön test son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmaya Karaman merkezde 6.sınıfta öğrenim gören 57 öğrenci katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin dinleme becerilerini ölçmek için başarı testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda seçici dinleme eğitiminin dinleme becerisini olumlu ve anlamlı düzeyde geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Deney grubu öğrencilerinin, hazırlanan sorulara verilen cevaplar doğrultusunda hem toplam puanlarda hem de soru bazında kontrol grubundan anlamlı düzeyde yüksek puanlar alması seçici dinleme eğitiminin etkisini ortaya koymaktadır.

Yıldız (2015), “Dinleme Stratejileri Öğretiminin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi” adlı doktora çalışmasında tek gruplu yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışmaya 5.sınıfta öğrenim gören alt, orta ve üst sosyo-ekonomik-kültürel düzeye sahip 162 öğrenci katılmıştır. Araştırmada başarı testi, Üstbilişsel Dinlediğini Anlama Farkındalığı Ölçeği ve sosyo-ekonomik-kültür durum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda dinleme stratejileri öğretiminin dinlediğini anlamaya olan etkisini ölçmeyi amaçlayan ön test ve son test başarı testlerinde son test lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrencilerin dinleme stratejilerini kullanma farkındalığını ölçmeyi amaçlayan dinlediğini anlama farkındalığı ölçeği ön uygulama ve son uygulama arasında son uygulama lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik-kültürel göre duruma dinleme stratejisi öğretiminin ekonomik ve sosyal yönde iyi olan ailelerin öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür.

Kılınç (2015), “Aktif Öğrenme Tekniklerinin 4.Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerisine ve Dinlemeye Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı yüksek lisans çalışması İzmir ilinin Tire ilçesinde 4.sınıfta öğrenim gören 56 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilere başarı testiyle beraber Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Deney grubundaki öğrencilere sekiz hafta boyunca aktif öğrenme teknikleriyle düzenlenmiş ders planları aracılığıyla dinleme eğitimi verilmiştir. Kontrol

grubundaki dersler sınıf öğretmeni aracılığıyla yürütülmüştür. Araştırmanın sonunda, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin başarı testlerinden ve Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği'nden elde ettikleri puanlar incelendiğinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle aktif öğrenme tekniklerinin ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirdiği ve dinlemeye yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği söylenebilir.

Sevimli (2015), “Katılımlı Dinlemenin Ortaokul 5.Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerisi Üzerindeki Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma Kütahya il merkezindeki bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan toplam 40 5. sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubuna ön test ve son test olarak dinlediğini anlama testi uygulanmıştır. Ön test sonrası 10 hafta süren katılımlı dinleme eğitimi çalışması düzenlenmiştir. Deney grubundaki dersler katılımlı dinleme türü kapsamında planlanmış etkinliklerle, kontrol grubunda ise Türkçe dersi öğretim programının gerektirdiği süreçler takip edilerek işlenmiştir. Bulgular incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin dinlediğini anlama başarı testinden almış oldukları puanların sıra ortalamasının 29.30 kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarının sıra ortalamasının ise 11.70 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin dinleme testi sonuçlarında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Katılımlı dinleme deney grubu öğrencilerinin Türkçe öğretim programındaki dinleme kazanımlarını uygulama düzeyleri üzerinde olumlu etkiye sahiptir.

Azizoğlu (2015), “7.Sınıf Öğrencilerinin Dinleme, İzleme ve Okuma Becerilerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma” adlı yüksek lisans çalışmasında yedinci sınıf düzeyinde üç ayrı şubede yapılmıştır. Dede Korkut Hikâyeleri içinden seçilen iki hikâyeyi (Kam Büre Bey Oğlu Bamsı Beyrek Hikâyesi ve Uruz'un Tutsak Oluşu Hikâyesi) I.şube öğrencileri özel bir yayınevının baskısından okumuş, II. şube öğrencileri hikâyeleri yirmişer dakikalık bölümlerle dinlemiş, III. şube öğrencileri ise, bu hikâyelerin TRT tarafından hazırlanan filmlerini yirmişer dakikalık bölümlerle izlemiştir. Araştırmanın verileri geliştirilen başarı testi ile toplanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin başarı testinden en fazla puan aldıkları beceri alanının okuma olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin başarı testinden aldıkları en düşük puanlar ise, dinleme testine aittir. Bu sonuca göre, öğrencilerin okuma becerisinin gelişimine yönelik

daha fazla çalışma yaptıkları ve eğitimlerinde bu beceriye ağırlık verildiği sonucuna varılabilir. Öğrencilerin dinleme ve izleme becerilerini geliştirmeye yönelik gerek okul içi gerek okul dışı etkinliklere daha fazla yer verilmelidir.

Ciğerci (2015), “İlkokul 4.Sınıf Türkçe Dersinde Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesinde Dijital Hikâyelerin Kullanılması” aldı doktora çalışmasında karma modelde gömülü deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Sekiz hafta süren uygulama sürecinde deney grubunda dijital hikâyelere dayalı etkinliklere yer verilmiştir. Araştırma verileri; dinlediğini anlama testi, dinlemeye yönelik tutum ölçeği (DYTÖ), öğretmen ve öğrenci görüşmeleri, gözlem, öğrenme materyalleri, araştırmacı ve öğrenci günlükleri ile toplanmıştır. Deney grubunda bulunan öğrencilerin DAT son test puanları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin DAT son test puanları arasında istatistiksel olarak yüksek düzeyde anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre, Türkçe dersinde dijital hikâyelere dayalı dinleme etkinliklerinin işe koşulması öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini geliştirmiştir. Deney grubunda bulunan öğrencilerin DYTÖ son test puanları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin DYTÖ son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Türkçe dersinde dijital hikâyelere dayalı yapılan dinleme etkinlikleri öğrencilerde dinlemeye yönelik olumlu tutum geliştirmede etkili olmuştur.

Harmankaya (2016), “Üstbiliş Stratejileri Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine, Dinlemeye Yönelik Tutumlarına ve Dinleme Kaygılarına Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma Van ili İpekyolu ilçesi Fevzi Çakmak Ortaokulunda 7.sınıfta öğrenim gören 100 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilere araştırmanın içeriğine uygun olarak dinleme etkinlikleri yaptırılmış; ön test olarak Tayşi (2014) tarafından geliştirilen “Dinlemeye Yönelik Tutum Ölçeği”, Melanlıoğlu (2013) tarafından geliştirilen “Ortaokul Öğrencileri İçin Dinleme Kaygısı Ölçeği” ve “Dinlediğini Anlama Testi” uygulanmıştır. Ayrıca deney grubunun ön test ve son test puanlarına etki eden birtakım değişkenlerin olup olmadığını belirlemek için “Kişisel Bilgi Formu” ile öğrencilerden çeşitli bilgiler alınmıştır. Deney grubunda ön test ve son test hariç 8 hafta üstbiliş stratejileri ile dinleme eğitimi verilirken kontrol grubunda Türkçe öğretim programına uygun şekilde dersler işlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, üstbiliş stratejileri eğitimi verilen ve bu eğitimin verilmediği öğrenciler

arasında dinlediğini anlama becerileri açısından deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu; dinleme kaygılarında ve dinlemeye yönelik tutumlarında ise anlamlı bir fark oluşmadığı belirlenmiştir.

Demircan (2018), “Ortaokul Öğrencilerinin Dinleme/İzleme Öz Yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışması ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin dinleme/izleme öz yeterlik algı düzeylerini belirlemeyi ve elde edilen sonuçları sınıf düzeyi, cinsiyet, anne-baba eğitim durumu ve Türkçe dersi başarı puanı gibi faktörlere göre incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, “İlişkisel Tarama Modeli”nde betimsel bir çalışmadır. İzmir ilinde farklı okullardan 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde 748 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada Dinleme Öz Yeterlik Ölçeği (Aydın ve diğ., 2015) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda örnekleme yer alan ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin dinleme öz yeterlik ortalamaları iyi ($X = 3.87$) düzeyde bulunmuştur. Sınıf düzeyine göre 6. sınıf öğrencilerinin en yüksek, 8. sınıf öğrencilerinin ise en düşük dinleme öz yeterliğine sahip olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla dinleme öz yeterliğine sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Anne-baba eğitim düzeylerine göre anne-baba eğitim düzeyi arttıkça dinleme öz yeterliğinin de arttığı; bir önceki yıl Türkçe dersi başarı puanlarına göre başarı puanı ile dinleme öz yeterliği arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Dündar (2018), “Elves Tekniğinin 5.Sınıf Öğrencilerinin Dinlemeye Yönelik Tutumlarına ve Dinleme Başarılarına Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında ön test son test deney ve kontrol gruplu deneme modelinden faydalanılmıştır. 5.sınıfta öğrenim gören 40 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın uygulama süreci haftalık dörder ders saatinden sekiz hafta sürmüştür. Deney grubunda toplam sekiz dinleme metni Elves tekniğine göre hazırlanan ders planları ile işlenmiş, kontrol grubunda ise aynı dinleme metinleri Türkçe Öğretim Programına göre işlenmiştir. Gruplara dinlemeye yönelik tutum ölçeği ile dinlediğini anlama başarı testi uygulanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen verilere göre deney grubundaki öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarındaki ve dinleme başarılarındaki artış, kontrol grubuna göre belirgin oranda yüksek olmuştur. Elde edilen sonuçlar ışığında Elves tekniğinin öğrencilerin dinlemeye yönelik tutumlarını ve dinleme başarılarını geliştirdiği görülmüştür.

İl (2018), “Aktif Öğrenme Yönteminin 5.Sınıf Öğrencilerinin Sözlü İletişim Becerilerine (Konuşma-Dinleme) Etkisi ve Öğrencilerinin Aktif Öğrenme Uygulamalarına İlişkin Görüşleri” adlı yüksek lisans çalışmasında ön test son test kontrol gruplu deneysel desen

kullanılmıştır. Deneysel grup öğrencilerinin aktif öğrenme uygulamalarına yönelik görüşlerini almak için yapılandırılmış görüş bildirim formuyla görüşler toplanmıştır. Çalışmaya 5.sınıfta öğrenim gören 61 öğrenci katılmıştır. Deneysel uygulamalar sonunda aktif öğrenme tekniklerinin; öğrencilerin Türkçe konuşma becerilerinin geliştirilmesinde; Türkçe konuşma kaygılarının giderilmesinde, Türkçe dinleme akademik başarı ve becerilerinin geliştirilmesinde Türkçe Öğretim Programı (2007) çerçevesinde yapılan etkinliklere nazaran daha başarılı sonuçlar verdiği belirlenmiştir. Ayrıca deney grubunda bulunan öğrencilerin büyük çoğunluğunun aktif öğrenme uygulamalarına ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi alt bölümleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli, deney kontrol gruplu ön test- son test yarı deneysel modeldir. Deney kontrol gruplu ön test son test modelinde, gelişigüzel iki grup seçilmiştir. Gruplardan biri deney diğeri kontrol grubu olarak gelişigüzel belirlenmiştir. Grupların simgesel gösterimi tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Ön Test – Son Test Kontrol Gruplu Seçkisiz Model

	Grup	Ön test	İşlem	Son test
R	D(deney)	İlk 3 Ezop masalı	Ezop masalları	Son 3 Ezop masalı
R	K(kontrol)	İlk 3 Ezop masalı		Son 3 Ezop masalı

Araştırma planında deney ve kontrol grubuna toplam 18 masal uygulanmıştır. Her iki grubu da ön test uygulaması olarak üç masal, son test uygulaması olarak üç masal uygulanmıştır. Her masaldan sonra dinlediğini anlamaya yönelik ölçme işlemi yapılmıştır.

Çalışmada, ilkokul 2.sınıf öğrencilerine Ezop Masalları ile dinlediğini anlama becerisi kazandırılması amaçlanmıştır. Araştırma, 2018 yılı Ekim-Kasım ayları içerisinde öğrencilere uygulanmıştır. Altı haftalık masal okuma süreci etkinliği gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubuna ve deney grubuna ilk hafta ön test olarak üç masal okunmuştur. Masal okunduktan sonra öğrencilerin dinleme ve anlama düzeylerini ölçmek için 5N 1K Dinleme-Anlama formu uygulanmıştır. Daha sonra dört hafta boyunca Ezop masalı etkinliği sadece deney grubuna uygulama yapılmaya

devam edilmiştir. Kontrol grubuna herhangi bir etkinlik uygulanmamıştır. Kontrol grubu normal ders sürecine devam etmiştir. Türkçe ders kitabındaki dinleme etkinlikleri yapılmıştır. Son hafta ise (6.hafta) hem deney grubuna hem de kontrol grubuna üç masal son test olarak uygulanmıştır. Toplam 18 Ezop masalı ile öğrencilerin dinleme anlama becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalar yapılmıştır. Uygulama planı Ek-1’de verilmiştir. Uygulanan masalların adları aşağıda sunulmaktadır:

1. Ağustos Böceği ile Karınca
2. Altın Yumurtlayan Kaz
3. Aslan, Koyun, Kurt ve Tilki
4. At ile Yük Taşıyan Eşek
5. Ava Çıkan Aslan, Eşek ve Tilki
6. Kaval Çalan Kurt ve Oğlak
7. İki Arkadaş ve Ayı
8. Karga ile Tilki
9. Çoban Çocuk ile Kurt
10. Kurt ile Çoban
11. Kurt ile Kuzu
12. Rüzgâr ile Güneş
13. Tavşan ile Kaplumbağa
14. Tilki ile Keçi
15. Tilki ile Leylek
16. Tilki ve Ormancı
17. Tuz Yüklü Eşek
18. Yengeç ile Annesi

İlk haftadan son haftaya kadar yapılan etkinliklerde 18 farklı Ezop masalı (Ek-2) kullanılmıştır. Ön test ve son test de farklı masallar kullanılmasının amacı öğrencilerin masalı ezberleme durumunu ortadan kaldırmaya yöneliktir. Öğrenciler Ezop masallarına ilgi duymaktadır. Masal bir kere okunduğunda belleklerinde kalıcı olmaktadır. Bu durumun oluşmaması için farklı Ezop masalları tercih edilmiştir. Uygulamada çocukların yaş grubuna uygun olup olmadığı alanda uzman kişilere danışılarak seçilen Ezop masalları kullanılmıştır. Dinleme çalışmalarından sonra

öğrencilere metinlerle ilgili çeşitli değerlendirme teknikleri uygulanmıştır. Sonuçta, ön test ve son test ölçümleri arasındaki farklılıklar tespit edilerek öğrencilerin dinleme becerilerindeki değişim incelenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 öğretim yılında Isparta ilinin merkez ilçesinde bir devlet ilkokulunda 2.sınıfta öğrenim gören 45 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin deney ve kontrol gruplarındaki cinsiyete göre dağılımı tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	CİNSİYET				Toplam	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	f	%
	F	f	%	%		
Deney	10	13	43.47	56.52	23	100
Kontrol	12	10	54.54	45.45	22	100

Tablo 6 incelendiğinde, her iki gruptaki öğrenci sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Araştırmada cinsiyet bağımsız değişken olarak düşünülmemiştir. Araştırmaya katılan 45 öğrencilerin 22 ‘si kadın (%48.8), 23’ü erkek (%51.1) olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul öncesi eğitimi alma durumlarına göre dağılımı tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okulöncesi Eğitimi Alma Durumlarına Göre Dağılımı

Gruplar	CİNSİYET				Toplam	
	Okul öncesi eğitimi alan	Okul öncesi eğitimi almayan	Okul öncesi eğitimi alan	Okul öncesi eğitimi almayan	f	%
	F	F	%	%		
Deney	21	2	91.30	8.69	23	100
Kontrol	14	8	63.63	36.36	22	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 45 öğrenciden 35’i (%77.77) okul öncesi eğitim almış, 10 öğrenci (% 22.22) ise okul öncesi eğitim almamıştır. Okulöncesi eğitim alan öğrencilerin deney grubunda ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Çalışmanın başlangıcında deneye katılan grupların dinleme anlama becerilerinin denk olup olmadığını anlaşılması için ön test uygulanmıştır. Ön test öğrencilere aşağıda sunulduğu şekilde uygulanmıştır: Öğrencilere bir hafta süre içerisinde üç ders saatinde üç masal okunmuştur. Her masaldan sonra araştırmacı tarafından geliştirilen 5N 1K sorularından oluşan form uygulanmıştır. Ön testin sonuçları tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8.

Dinleme Anlama Becerisi Puanlarının Ön Test t-Testi İstatistiği Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Deney	23	13.95	2.07	43	5.94	.000
Kontrol	22	8.22	4.10			

Tablo 8 incelendiğinde deney ve kontrol grubu ortalamalarının birbirine yakın olmadığı görülmektedir. İstatiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($t_{(43)}=5.94$, $p<.001$). Deney grubu öğrencilerinin ortalaması ($\bar{X}=13.95$), kontrol grubu öğrencilerinin ortalamasından ($\bar{X}=8.22$) daha yüksektir. Deney grubunun ortalamasının yüksek olması okul öncesi eğitim alma oranlarının yüksek olmasından kaynaklanmış olabilir. Deney başlarken gruplar arasında ön test sonuçları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir. Gruplar arası farkın olması son testlerdeki karşılaştırmalarda kovaryans analizi kullanılmasını gerekli kılmıştır

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, 5N 1K tekniğinden geliştirilen üç sorudan oluşan form ile toplanmıştır. 5N 1K formundaki soruları belirlemek için literatür taraması, incelemesi ve ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ön görüşmeler sınıf öğretmenleriyle yapılmıştır. Ön görüşmelerden elde edilen veriler kategorize edilmiştir. Kategorilere ayırdıktan sonra açık uçlu soru cümleleri oluşturulmuştur. Sorular öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyeleri dikkate alınarak seçilmiştir. Sorular öğrencilere yazılı olarak sunulmuş ve cevaplarının yazılması istenmiştir.

Form örneği aşağıda verilmiştir.

Öğrencinin

..... . masal

Adı- Soyadı:

MASAL SORULARI

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz masala göre cevaplayınız.

1-Masalda geçen kahraman ya da kahramanlar kimlerdir?

.....

2-Kahraman ya da kahramanlar hangi özellikleri taşımaktadır?

.....

3-Masalda ne anlatılmak isteniyor?

.....

3.4. Verilerin Analizi

5N 1K Formunda 3 soru yer almaktadır. Her soru iki puan üzerinden değerlendirilmiştir. İki (2) puan metnin tam olarak anlaşıldığı, (1) puan dinlemenin dikkatli olmadığı ve eksik olduğunu ifade etmektedir.

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS (Statistic Package For Social Science) programları kullanılmıştır. Betimsel istatiksellerden yüzde, aritmetik ortalama ile minimum ve maksimum değerler ile bağımsız t-testi, bağımlı t-Testi, kovaryans analizi istatistiksel teknikleri kullanılmıştır.

Grupların deney öncesi ön test puanları karşılaştırılırken bağımsız t testi, grupların kendi içindeki ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasında bağımlı t testi, grupların deney sonrası puanları karşılaştırılırken kovaryans analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma bulguları ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bağımlı t-testi istatistik sonuçlarına göre elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın birinci alt problemi “Deney grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Elde edilen bulgular tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.

Deney Grubu Ön-Son Test Ortalama Puanları Bağımlı T-Testi Sonuçları

Ölçüm	N	\bar{X}	S	sd	T	p
Ön test	23	13.95	2.07	22	5.09	.000
Son test	23	16.69	1.96			

Tablo 9 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin ön ve son test ortalama puanları arasında anlamlı fark gözlenmiştir ($t_{(22)} = 5.09$ $p < .001$). Öğrencilerin uygulama öncesi puan ortalamaları $\bar{X} = 13.95$ iken çalışma sonrası ortalama puanları $\bar{X} = 16.69$ ’a yükselmiştir. Bu bulgu, Ezop masallarının dinlediğini anlama becerisi kazandırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bağımlı t-testi istatistik sonuçlarına göre elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın ikinci alt problemi “Kontrol grubu öğrencilerinin ön ve son test puanları

arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Elde edilen bulgular tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10.

Kontrol Grubu Ön-Son Test Ortalama Puanları Bağımlı T Testi Sonuçları

Ölçüm	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Ön test	22	8.22	4.10	21	2.12	.046
Son test	22	9.40	3.78			

Tablo 10’da görüldüğü gibi kontrol grubunda uygulanan etkinliklerin de etkili olduğu anlaşılmaktadır. Kontrol grubu öğrencilerinin de çalışma sonrası puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. ($t_{(21)} = 2.12$ $p < .046$). Öğrencilerin uygulama öncesi puan ortalamaları $X=8.22$ iken çalışma sonrası ortalama puanları $X=9.40$ ’a yükselmiştir. Bu bulgu, ön ve son testte uygulanan Ezop masalları ile derste uygulanan etkinliklerin dinleme anlama becerisi kazandırmada kontrol grubu içinde küçük bir fark olsa da bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Betimsel istatistik ve Kovaryans analizi (Ancova) sonuçlarına göre elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmamızın üçüncü problemi “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Sonuçlar tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11.

Dinleme Anlama Becerisi Son Test Puanlarının Deney ve Kontrol Grupları Karşılaştırmalı Betimsel İstatistikleri

Grup	N	Ortalama (\bar{X})	Düzeltilmiş Ortalama
Deney	23	16.69	14.99
Kontrol	22	9.40	11.18

Tablo 11’de görüldüğü gibi deney başlarken gruplar arasında ön test sonuçları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir. Gruplar arası farkın olması son testlerdeki karşılaştırmalarda kovaryans analizi kullanılmasını gerekli kılmıştır (Büyüköztürk, 2017). Son test ortalamaları deney grubunda $\bar{X}=16.69$ düzeltilmiş ortalama ise $\bar{X}=14.99$ olarak belirlenirken, kontrol grubunda $\bar{X}=9.40$ düzeltilmiş ortalama $\bar{X}=11.18$ olarak tespit edilmiştir. Son test ortalamaları ile düzeltilmiş ortalamalar arasında değişmeler olduğu görülmektedir. Deney grubunun hem ortalama hem de düzeltilmiş ortalama puanlarının yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır.

Ön test sonuçlarına göre düzeltilmiş son test başarı puanlarının gruplara göre kovaryans (ancova) analizi sonuçları tablo12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Ön Test Sonuçlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarının Gruplara Göre Kovaryans (Ancova) Analizi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi (p)
Öntest	165.630	1	165.630	31.54	.000
Grup	89.387	1	89.387	17.02	.000
Hata	220.558	42	5.251		
Toplam	983.200	44			

Tablo 12’de yer alan kovaryans analizi sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu arasında son test düzeltilmiş ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(1-42)}=17.02$). Bu durumda deney grubunda kullanılan Ezop masallarının dinleme anlama etkinliğinin etkili olduğu kabul edilebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma ilkökul 2.sınıf öğrencilerine Ezop masalları ile dinleme anlama becerilerini geliştirmeye yönelik uygulama çalışması yapılmıştır. Çalışma toplam altı hafta olmak üzere her hafta üç masal çalışması gerçekleştirilmiştir.

Dinleme anlama becerisinin geliştirilmesinde Ezop masallarının etkilerini belirlemek için yapılan uygulama sonuçlarından aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulgulara dayanılarak bazı sonuç ve yorumlara ortam hazırlanmıştır. Elde edilen bulgular temele alınarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- 1) Öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerinin gelişmesi için yapılan etkinliğin olumlu sonuçlandığı görülmektedir. Bu bulgu Kurt'un (2008) çalışmasını da desteklemektedir. Dinlemenin çocuklarda en önemli öğrenme yollarından biri olduğu ortaya konmaktadır. Durmuş (2013) çalışmasında çocuk edebiyatı ürünlerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde önemli etkileri olduğu sonucuna varmıştır. Karabacak (2014) araştırması sonucunda seçici dinleme eğitiminin dinleme becerisini olumlu ve anlamlı düzeyde geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmalar birbirini desteklemektedir.
- 2) Uygulama öncesi yapılan ön test toplam puanları ile uygulama sonrası yapılan son test toplam puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Öğrencilerin son test toplam puanları, ön test toplam puanlarından daha yüksektir. Bu bulgu, Kaplan (2004), Kurt (2008) ve Sevimli 'nin (2015) araştırma bulgularını desteklemektedir. Öğrencilere uygulanan dinlediğini anlama çalışması öğrencileri bu becerilerini anlamlı derecede farklılaştırmıştır.
- 3) Masalların özellikle kısa olması, kahramanlarının genellikle hayvanlar olması öğrencilerin yaş grubuna hitap etmiş ve ilgilerini çekmiştir. Ezop masallarının

dinleme anlama becerilerini geliştirmeye yönelik olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Yılmaz (2007) ve Zengin'nin (2010) bulguları ile örtüşmektedir. Çalışmalar sonucunda dinleme becerisinin düzeye uygun etkinlik ve metinlerle gelişebileceği sonucuna varılmıştır. Zengin (2010) çalışmasında çocuk edebiyatı açısından uygun olduğu varsayılan metinler ile böyle bir varsayımdan uzak metinlerin dinleme becerisine etkisi belirlemeye çalışmıştır. Çalışma sonucunda deney ve kontrol grubunun son test toplam başarı puanlarına bakıldığında anlamlı bir farkın olduğu ve deney grubundaki öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

5.2. Öneriler

1. Dinleme becerisi geliştirilirken iletişim odaklı etkinliklere yer verilmelidir. Çünkü iletişim sürecinde konuşan ve dinleyen en önemli unsurlardır.
2. Öğretmen, öğrencilerin dinlediğini anlama becerisini geliştirmek için düzenli olarak öğrencilerin seviyesine uygun, kısa ve ilgi çekici masallara yer vermelidir.
3. Öğrencilere dinlediğini anlama becerisi kazandırma etkinliklerinde sadece ders kitabına bağlı kalınmamalı öğrencilerin seviyesine uygun farklı metinlere de yer verilmelidir. Etkinlikten sonra metinle ilgili sorular sorularak dinlediğini anlama çalışmaları yapılabilir.
4. Öğrencilerle masal okunduktan sonra bilmediği kelimeler ile ilgili sözlük ve cümle çalışması yapılmalıdır. Öğrencilerin kelime hazinesi geliştikçe anlama seviyeleri de artacaktır.
5. Öğretmen dinleme becerisinin geliştirilebilir bir beceri olduğunun farkında olmalıdır. Öğretmenlere bu konu ile ilgili seminerler verilebilir.
6. Sınıftaki öğrencilerin seviyeleri farklı olabilir. Bireysel farklılıklardan oluşabilecek durumları göz önünde bulundurmalı, buna göre planlama yapmalıdır.
7. Öğretmen masalı okurken konuya uygun jest ve mimiklerde bulunmalı, konuşma tonunu ayarlamalıdır.

KAYNAKLAR

- Akyol, H. (2010). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akyol, H. (2014). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aslan, C., Kaya Z. ve Sever, S. (2006). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Ayaş, G. (2010). *Ezop masalları* (2010). İstanbul: Dünya Klasikleri
- Bulut, B. (2013). *Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi
- Can Emmez, B. (2008). *Sözlü gelenekten modern masala: çocuk edebiyatında masal üzerine halk bilimsel bir inceleme* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ciğerci, F. M. (2015). *İlkokul dördüncü sınıf türkçe dersinde dinleme becerilerinin geliştirilmesinde dijital hikayelerin kullanılması* (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çalık, S. (2018). *Grimm masallarının dönüşümü üzerinden kadın imgesi* (Yüksek lisans tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Çankaya, Z. (2015). *Kişiler arası eğitimde dinleme becerisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Coşkun, İ. (2014). Dil öğretimi. M. Yılmaz (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi* (s.1-16). Ankara: Pegem Akademi
- Daşcan, Ö. ve Yetkin, D. (2010). *İlköğretim programı*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık

- Doğan, Y. (2013). Dinleme eğitimi: kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. A. Güzel ve H. Karatay (Ed.), *Türkçe öğretimi el kitabı*(s.151-177). Ankara: Pegem Akademi
- Dundar, E. (2018). *Elves tekniğinin 5.sınıf öğrencilerinin dinlemeye yönelik tutumlarına ve dinleme başarılarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Durmuş, N. (2013). *İlköğretim 2.sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi*(Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Gökalp, B. (2018). *Bingöl masallarında -seçilmiş örneklerde- sembolik masal çözümlenmeleri* (Yüksek lisans tezi). Bingöl Üniversitesi, Bingöl.
- Güzel, A. ve Karatay, H. (2013). *Türkçe öğretimi el kitabı*. Ankara: Pegem yayınları
- Karatay, H. (2007).*Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi* Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Yaz 2007, 5(3), 463-475.
- Kaplan, H. (2004). *İlköğretim 6.sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma*(Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kılınç, K. (2015). *Aktif öğrenme tekniklerinin 4.sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutumlarına etkisi*(Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Kırılmış, Y. (2016).*Hayvan masalları ile Ezop masallarının karşılaştırılması* Akademik Barış Dergisi 2016, sayı:56 492.
- Kurt, B. (2008). *Çocuk edebiyatı ürünlerinin temel dil becerisi olarak dinlemenin gelişimine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018, 7,23). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*, Ankara.
- Öz, F. (tarihsiz). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık

Sakaoğlu, S. (2016). *Masal araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayıncılık

Sertdemir, A. (2018). *Ninniler, masallar, mitos ve söylencelerle türk toplumsal hafızasında muhalefet* (Yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi, Karabük.

Şahin, M. (2007). *Masal araştırmaları*. Ankara: Kök Yayıncılık

Türk Dil Kurumu içinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ca9dfca815ec8.41540175 sayfasından erişilmiştir.

Turan, S. (2011). *Masalların çocuk hakları bağlamında çözümlenmesi ("Her güne bir masal" adlı kitap üzerine bir çalışma* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Tüzel, S. (2014). Dinleme eğitimi. M. Yılmaz (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi* (s.17-41). Ankara: Pegem Akademi

Yıldırım, H. (2007). *İlköğretim 3.sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Bolu İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Yılmaz, Z. (2007). *Sınıf öğretmenlerine Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık

EK-2

EZOP MASALLARI

Ağustos Böceği ile Karınca

Soğuk bir kış günü karıncalar yağmurdan ıslanan yiyeceklerini kurutmaya çalışıyorlarmış. Harıl harıl çalıştıkları bir sırada ağustos böceği zavallı bir durumda yanlarına gelmiş ve onlardan biraz yiyecek istemiş. Karıncalar adetleri olmasa da kısa bir süre için çalışmayı bırakıp ona dönmüşler ve şöyle demişler.

“Acaba size sorabilir miyiz, biz yaz boyu yiyecek depolarken siz ne yapıyordunuz?”

Ağustos böceği cevap vermiş. “Yaz boyu şarkı söylediğim için çok meşguldüm. Bir türlü yiyecek depolamaya fırsat bulamadım.”

“Demek öyle, mademki yaz boyu şarkı söyledin, kışın da oyna o zaman.” demiş karıncalar.

Altın Yumurtlayan Kaz

Ülkenin birinde dünyanın en muhteşem kazına sahip olan çok talihli bir adam yaşıyormuş. Bu talihli adam sabahları kümese gittiğinde kazın altında altın bir yumurta bulmaya başlamış. Bu yumurtaları her gün pazara gidip satmış ve kısa zamanda çok zengin olmuş.

Kaz her gün altın yumurtlamaya devam ediyormuş ama zenginleşen adam aç gözlü olmuş ve günde bir altın ona yetmemeye başlamış. Bir gün kazı kesip karnını yararsa içindeki bütün altınları alabileceğini düşünmüş ve gelecek altınları hayal ederek altın yumurtlayan kazı kesmiş. Ne var ki içine bakınca tek bir altın bile olmadığını görmüş. Böylece aç gözlülüğü yüzünden her gün aldığı altından da olmuş.

Aslan, Koyun, Kurt ve Tilki

Bir gün aslan koyunun birini yanına çağırmış. “Yaklaş, “demiş. “Söyle bakalım benim ağzım kokuyor mu? “Koyun dürüst bir şekilde “Evet” diye cevap vermiş ve aslan tarafından paramparça edilmiş.

Aslan bu kez kurdu yanına çağırmış. “Sen söyle bakalım. Ağzım kokuyor mu? “demiş. Az önce koyunun başına gelenleri gören kurt “Hayır” diye cevap vermiş. Aslan bu sefer de kendisine yağcılık yapıyor diye kızıp onu da parçalamış.

Son olarak tilkiyi yanına çağırmiş ve o ona aynı soruyu sormuş. “Ne yazık ki bu soruya cevap veremem. Çünkü biraz üşütmüşüm. Burnum koku almıyor.” demiş tilki.

At ile Yük Taşıyan Eşek

Adamın birinin bir atı bir de eşeği varmış. Adam atını çok sevdiği için bütün yükü eşeğe yüklüyormuş. Bir gün eşek hastalanmış ve yola çıktıklarında attan yardım istemiş. “Yükümün yarısını bu seferlik sen taşı, yoksa düşüp kalacağım. İyileşince ben taşımaya devam ederim, “demiş.

At eşeğin isteğini kabul etmemiş ve ona “Bir daha beni böyle gereksiz isteklerle rahatsız etme! “demiş. Eşek biraz gittikten sonra söylediği gibi dayanamayıp düşmüş ve oracıkta ölmüş. Bunu gören sahibi yükün tamamını atın sırtına yüklemiş hatta eşeğin ölüsünü de ona taşıtmış.

“Ah benim aptal kafam, “demiş at, “Zavallı arkadaşımın isteğini kabul etseydim, o şimdi ölmemiş olacak, ben de bu duruma düşmeyecektim. “

Ava Çıkan Aslan, Eşek ve Tilki

Bir gün aslan, eşek ve tilki birlikte ava çıkmışlar. Kısa süre içinde büyük bir geyik avlamayı başarmışlar. Kısa süre içinde büyük bir avlamayı başarmışlar. Ziyafete başlamadan önce aslan eşekten geyiği paylaşmasını istemiş. Eşek geyiği üçe bölüp kendi payını aldıktan sonra gerisini aslanla tilkiye bırakmış. Aslan kendi payını beğenmeyerek çok sinirlenmiş ve eşeğin üzerine atlayıp onu paramparça etmiş. Daha sonra tilkiye dönmüş ve bu kez geyiği onun paylaşmasını istemiş. Tilki kendisine çok küçük bir parça aldıktan sonra gerisini aslana bırakmış.

“Sevgili dostum,” demiş aslan, “bir şeyi merak ettim. Acaba bir geyiği bu kadar düzgün bir şekilde eşit parçalara ayırmayı nereden öğrendin?”

“Kimden mi öğrendin? “demiş tilki. Eşeğin başına gelenler benim için öğretici oldu sanırım.” demiş.

Çoban Çocuk ile Kurt

Bir gün çobanlık yapan bir çocuk sürüsünü bir köyün yakınına getirmiş ve otlatmaya başlamış. Bir süre canı sıkılan çocuk köylülere bir oyun oynayarak biraz eğlenmeye karar vermiş. “Yetişin! Kurt var! “diye var gücüyle bağırmaya başlamış. Bunu duyan

köylüler koyunlara ve çocuğa bir şey olmasın diye bulabildikleri ne varsa ellerine alıp sürüye doğru koşmuşlar. Ama geldiklerinde kurt falan görememişler ve hemen çocuğun onlarla dalga geçtiğini anlamışlar. Gülümseyerek uzaklaşmışlar. Aradan biraz zaman geçince çocuk yine bağırmaya başlamış. “Kurt var! Yetişin! Bu sefer gerçekten saldırıyor! “

Köylüler yine o tarafa koşturmuşlar ama ortada kurt murt yokmuş. Bu sefer sinirli bir halde geri dönmüşler.

Aradan biraz daha zaman geçmiş ve bu kez gerçekten bir kurt sürüye saldırmış. Çoban kendini paralarcasına bağırarak, yeminler etmiş ama ne yaparsa yapsın köylüleri, kurdun gerçekten geldiğine inandıramamış. Sonunda kurt da canının istediği gibi koyunları birer birer yemiştir.

İki Arkadaş ve Ayı

Birbirlerini çok seven iki arkadaş birlikte yolculuk ederlerken karşılına birden bir ayı çıkmış. Biri çok korkmuş ve arkadaşını hiç düşünmeden hızla bir ağaca tırmanmış ve dalların arasında kaybolmuş. Diğeriyse tek başına ayıyla baş edemeyeceğini anlayıp kendini yere atmış. Ayıların ölümlere dokunmadığını bildiği için nefesini tutup beklemeye başlamış. Ayı yavaş yavaş yanına yaklaşmış her yanını koklamış, burnunu ve kulaklarını yalamış ve öldüğüne emin olup oradan ayrılmış. Tehlikenin geçtiğini anlayan arkadaş ağaçtan anlamış ve yerde yatan arkadaşının yanına gelmiş. “Şansın varmış, çok şükür ki kurtuldun dostum, “ demiş. “Peki söyler misin, ayı kulağına eğildiğinde sana ne dedi?”

“O kadar önemli bir şey değil, “ demiş yerde yatan. “Bir daha arkadaş seçerken tehlike anında beni yüzüstü bırakıp kaçmayacak birini seçmemi söyledi.”

Karga ile Tilki

Karganın biri pencere kenarında gördüğü lezzetli bir peynir parçasını kapmış ve yüksek bir dala uçmuş. Aşağıda olaya şahit olan karnı aç bir tilki de karganın ağzındaki lezzetli lokmaya bakıyor ve onu kapmanın yolunu arıyormuş.

Sonunda aklına bir oyun gelmiş ve ağaca yaklaşmış kargaya seslenmiş. “Karga kardeş, ne kadar güzel kanatların var. Tüylerin parlak, gözlerin de ışık saçıyor. Hele şu göğsün yok mu, tıpkı bir kartalın göğsü gibi. Ah bir de sesin güzel olsa, kuşların kraliçesi olmaya senden başkası layık olabilir mi? “

Bu dalkavukluk karganın çok hoşuna gitmiş ve kibirlenip kendinden geçmiş. Sesinin de güzel olduğunu tilkiye duyurmak için ağzını açtığı gibi peyniri aşağı düşürmüş.” Sesin de güzelmiş, ama yine de bir şey eksik. Sende akıl yok.” demiş tilki.

Kaval Çalan Kurt ve Oğlak

Bir gün sürüden ayrılan bir oğlağın peşine bir kurt düşmüş. Oğlak, kurttan kaçmanın mümkün olmadığını anlayınca kafasını çalıştırmış ve kurda şöyle demiş. “Senden kurtulmam mümkün değil. Ölmek kaçınılmazsa, bari neşeli öleyim. Bana biraz kaval çal da oynayayım. “demiş.

Kurt oğlağın son isteğini yerine getirmek için kaval çalmaya başlayınca sesi duyan köpekler gelmişler ve kurda saldırmışlar. Böylece kurt kafasını çalıştırmadığı için oğlaktan olmamakla kalmamış, canını bile zor kurtarmış.

Kurt ile Çoban

Kurdun biri uzun zamandan beri bir koyun sürüsünün peşindeymiş. Sürünün yanından hiç ayrılmıyormuş. Ama hiçbir koyuna da saldırmıyor, öylece bekliyormuş. Çoban başlangıçta düşman bellediği kurda karşı hep tetikte beklemiş. Ama bir süre sonra onu düşman olarak değil de sürünün koruyucu olarak görmeye başlamış.

Çoban bir gün çarşıya gidecekmış ve sürüye göz kulak olacak birisine ihtiyaç varmış. Artık dostu olarak gördüğü kurda dönmüş: “Ben gelene kadar sürüye göz kulak olur musun? “demiş. Kurt bu teklifi ağzı sulanarak kabul etmiş ve çoban gittiği gibi sürüye saldırıp koyunları mideye indirmiş. Çoban geldiğinde sürüden geriye pek bir şey kalmadığını görmüş ve kendi kendine şöyle demiş: “Ah aptal kafam! Kurda koyun teslim edilir mi? “

Kurt ile Kuzu

Bir gün kurdun biri nehrin kıyısında su içiyormuş. Karnı da fena halde acıkmış. Bir de bakmış ki biraz ileride bir kuzu nehre eğilmiş usul usul su içiyor. Yemeğinin ayağına kadar gelmesine sevinmiş ve onu hemen mideye indirmeyi aklına koymuş. Ama bari bir mazeretim de olsun diye düşünmüş. “Hey! Bak bakalım buraya! “diye seslenmiş kuzuya, “Sen kim oluyorsun da benim suyumu bulandırmaya cesaret ediyorsun? “

Kuzu bütün masumiyetiyle cevap vermiş. “Efendim, kusura bakmayın ama su bu taraftan size doğru değil sizin taraftan bana doğru akıyor. Onu nasıl bulandırıyor olabilirim?”

“İyi o zaman, dediğin gibi olsun, “ demiş kurt, “ama bir yıl önce arkamdan ettiğin lafları unuttum sanma. Bunu sana ödeteceğim. “

“Ama efendim, “ demiş kuzu, “ben bir yıl önce daha annemin karnındaydım, nasıl size kötü bir laf edebilirim? “

“Neyse, çok uzattın, “ demiş kurt, “sürekli mazeret üretmekten başka yaptığın bir şey yok. Boşuna dil dökme. Seni yemeği aklıma koydum bir kere. “

Kurt başka bir şey söylememiş ve kuzunun başına çöküp onu bir güzel yemiş.

Rüzgâr ile Güneş

Günün birinde rüzgâr ile güneş hangisinin daha güçlü olduğu konusunda tartışmaya başlamışlar. Birbirlerini sözle ikna edemeyince güçlerini birisinin üzerinde denemeye karar vermişler. O sırada üzerinde paltosuyla yoldan geçmekte olan birini görmüşler. Rüzgâr adamın paltosunu en hızlı kim üzerinden çıkarmayı başarırsa onun en güçlü olarak kabul edilmesini teklif edilmesini teklif etmiş, güneş de buna razı olmuş. Önce rüzgâr bütün gücünü toplayarak esmiş ve paltoyu oradan oraya savurmaya başlamış. Ama ne kadar uğraşsa da paltoyu üzerinden çıkaramamış, hatta adam rüzgardan üşüdüğü için paltosuna daha sıkı sarılmış.

Bu kez güneş havayı yavaş yavaş ısıtmaya başlamış. Bir süre sonra ortalık o kadar sıcak olmuş ki terleyen adam bir anda paltosunu çıkarıvermiş. Böylece güneş yarışmayı kazanmış. İşte o zamandan beri ikna kabiliyetinin kaba kuvvetten daha üstün olduğuna inanılır.

Tavşan ile Kaplumbağa

Bir gün tavşanın biri bir kaplumbağanın kısa ayakları ve yavaş yürüyüşüyle dalga geçiyormuş. Tavşan “Böyle söylediğine pişman olacaksın, “ demiş ve eklemiştir: “Rüzgâr kadar hızlı olabilirsin ama benimle yarış yapmayı kabul edersen, seni geçeceğime bahse girerim.” Bu teklif karşısında kendini tutamayıp gülmeye başlayan tavşan, yine de kaplumbağayla yarışmayı kabul etmiş. Yarışın güzergâhını ve bitiş

yerini tilkinin belirlemesine karar vermişler. Anlaşmaya göre tilki hakemlik de yapacaktı.

Vakit geldiğinde ikisi de aynı anda yarışa başlamışlar. Çok geçmeden tavşan beklenildiği gibi arayı epey açmış. Aralarındaki mesafe o kadar büyümüş ki kazanacağından emin olan tavşan yol kenarında uzanıp biraz kestirmeye karar vermiş. Kaplumbağa beni geçse bile hemen kalkıp peşinden koşar ve istediğim zaman yarışı kazanırım, diye düşünmüş. Ama işler umduğu gibi gitmemiş ve kaplumbağa o uyurken bitiş çizgisine varmış. Bu sırada uyanan tavşan kaplumbağayı göremeyince var gücüyle bitişe doğru koşmuş ama orada kendisini bekleyen kaplumbağayı görünce hayal kırıklığı içinde yere yığılmış.

Tilki ile Keçi

Tilkinin biri bir gün su içeyim derken kuyuya düşmüş ve ne kadar çabalasa da kuyudan çıkmayı başaramamış. Ümitsizce kuyunun içinde beklerken susamış bir keçi çıkagelmiş. Kuyunun içindeki tilkiye bakmış ve suyun iyi olup olmadığını sormuş. “İyi de laf mı, “ demiş tilki, “bu kuyunun suyu gibisi dünyada bulamazsın. Bu kadar lezzetlisini daha önce hiç içmemiştim. Gel, sen de iç. “Susuzluğunu gidermekten başka hiçbir şey düşünmeyen keçi kuyunun içine atlayıvermiş. Yeterince su içtikten sonra dışarı çıkmak istemiş ama tıpkı tilki gibi o da bir çıkış yolu bulamamış. “Aklıma bir fikir geldi, “ demiş tilki. “Ön ayaklarını sıkıca duvara yasla. Ben sırtına binip yukarı tırmanacağım. Kuyudan çıkınca sana yardım ederim, sen de çıkarsın.”

Keçi kendisinden isteneni yapmış. Ama tilki dışarı çıkar çıkmaz arkasına bile bakmadan çekip gitmiş. Keçi tilkinin arasından var gücüyle bağırarak ve aralarındaki anlaşmayı bozduğunu söylemiş. Tilki ise soğuk bir tavırla şöyle cevap vermiş. “Çenendeki şu sakal kadar aklın olsaydı, nasıl çıkacağını bilmediğin bir kuyuya atlamazdın. Kendin ettin, kendin buldun. Şimdi ne halin varsa gör.” demiş

Tilki ile Leylek

Bir gün tilkinin biri leyleği yemeğe davet etmiş. Onunla dalga geçmek için düz bir tabağa çorba koymuş. Kendisi afiyetle çorbasını içmiş. Leylek ise ince uzun gagasıyla düz bir tabaktan çorba içemeyeceği için aç kalmış. Zorlukla ağzına

götürmeyi başardığı birkaç yudum çorbayı da üzerine döküp tilkiyi güldürmüş. Leylek öfkelenirse de bunu belli etmemiş ve o da tilkiyi yemeğe davet etmiş.

Ertesi günü tilki leyleğin evine gitmiş. Leylek tilkinin önüne dar ağızlı şişe gibi bir kavanozun içinde çorba koymuş. Tilki ne kadar çabalasa da tek bir yudum çorba bile içememiş. Böylece konukseverliğe hiç yakışmayan davranışının cezasını bulmuş.

Tilki ve Ormancı

Av köpeklerinden kaçan bir tilki yol üzerinde meşe ağacı kesen bir ormancıyla karşılaşmış ve kendisine saklanacak bir yer sağlaması için ona yalvarmış. Ormancı kendi kulübesine saklanabileceğini söylemiş ve tilki de ona teşekkür ederek kulübeye sığınmış. Çok geçmeden avcılar av köpekleriyle birlikte gelmişler, ormancıya oralarda bir tilki görüp görmediğini sormuşlar. Ormancı görmediğini söylemiş ama bir yandan da eliyle kulübeyi gösterip tilkinin yerini işaret ediyormuş. Neyse ki avcılar ormancının neyi kastettiğini anlamamışlar ve çekip gitmişler. Tilki kulübeden çıkmış ve ormancının yüzüne bile bakmadan gidiyormuş ki ormancı onun yolunu kesmiş. “Seni nankör seni, “ demiş.” Hayatını kurtardım ben. Bir teşekkür etmek bile yok mu?”

“Sözlerinle davranışların birbirine uysaydı ve ağzından çıkan sözü elin yalanlamasaydı tabi ki teşekkür ederdim. “ diye cevap vermiş tilki. “Ama ne yazık ki sana güvenmekle hata etmişim. Güle güle. “

Tuz Yüklü Eşek

Seyyar satıcının biri yakın köylerden birinde ucuza tuz satıldığını duymuş ve eşeğini alarak oraya gitmiş. Bol miktarda tuz alıp eşeğe yüklemiş. Dönüş yolunda bir nehri aşmaları gerekiyormuş. Ağır yükün altında zorlukla yürüyen eşeğin ayağı takılmış ve suya düşmüş. Çuvallardaki tuzlar eriyip gitmiş. Satıcı öfkelenirse de yapacak bir şey yokmuş. Eşek hafifleyen çuvallarla rahat rahat dönmüş.

Ertesi gün tekrar tuz almaya gitmişler. Nehirden geçerlerken eşek önceki gün yaptığı rahat yolculuğu hatırlamış ve kasıtlı olarak kendini suya atmış. Böylece yine yükü taşımaktan kurtulmuş.

Üçüncü gün satıcı eşeğin oyununu anlamış ve bu kez ona tuz yerine sünger yüklemiş. Sahibini kandırmaya alışan eşek kendini yeniden suya bırakmış. Ama bu kez süngerler suyu çekmiş ve eşeğin yükü on kat artmış.

Yengeç ile Annesi

Bir gün anne yengeç, yavrusunun yürüyüşünü beğenmediği için onu uyarmış. “Yavrum, niye böyle yan yan yürüyorsun, düzgün bir şekilde yürüsene, “ demiş.

“Nasıl yürüneceğini bilmiyorum anne, bana öğretir misin? “ diye sormuş yavru yengeç.

“Tabi öğretirim, “ demiş annesi ve bütün dikkatini toplayıp düz yürümeye çalışmış. Ama ne kadar uğraşsa da becerememiş. Sonunda yavrusunun yürüyüşünde kusur bulmasının ne kadar anlamsız olduğunu anlamış.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ayşe BİLGİÇ YILDIZ

Doğum Yeri ve Tarihi : Aksu 1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

- 1- 1. *ULUSLARARASI HARRAN MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ 08-10 Mart 2019*

Sözlü sunum-Tam metin yayımlanmış bildiri (Dr. Behsat Savaş'la birlikte)

“ANA DİLİ ARAPÇA OLAN ÖĞRENCİLERE DİNLEME BECERİSİ KAZANDIRMA”

İş Deneyimi

Stajlar:

1. *Vali Dr. Süleyman Oğuz İlköğretim Okulu*
2. *Gazi İlköğretim Okulu*

Projeler : -

Çalıştığı Kurumlar:

1. *Sergen İlkokulu*
2. *Tevfik Fikret Kurtcan İlkokulu*

İletişim

E-Posta Adresi : blg.ayse66@gmail.com

Tarih :

